

САЯСАТЫМЫЗДЫҢ
БАСТЫ
МАҚСАТЫ – ЕЛ
БІРЛІГІН САҚТАУ

2-бет

АҚЫҚ ОЙДЫҢ
АҚЫНЫ
яки «БЕС МЕЗГІЛДІҢ
БЕДЕРІ»

6-бет

КТО «ПЛАВИТ»
КАЗАХСКИЙ ЯЗЫК И
ПОЧЕМУ «УМИРАЮТ»
ТРАДИЦИИ КАЗАХОВ

14-бет

ҚАЗАҚ ҮНІ

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҚОҒАМДЫҚ - САЯСИ АПТАЛЫҚ

www. qazaquni. kz

qazaquni2000@gmail. com

2000 жылғы 11 тамыздан шыға бастады

№17 (835), 3 мамыр, 2019

ҚАЗАҚ ҚОҒАМЫ ҚАЙДА БАРА ЖАТЫР?

АЙМАҢДАЙЛЫ АЗАМАТЫ ҚАЗАҚТЫҢ

Республикалық «Қазақ үні» газеті осыған орай әрдайым биік деңгейден көрінген атпал азаматқа қатысты «Исламның игі істері» атты арнайы айдарды одан әрі жалғастырып, көпшілік қауымға ол атқарған игілікті істер жөнінде кеңірек әңгімелеуді дтіттеп отыр.

8-9
бет

Қауымдасып өмір сүру – сонау атамзаманнан келе жатқан үрдіс, ғасырлар бойы қалыптасқан өмір сүру тәсілі. Тіпті, жабайы деп саналатын алғашқы қауымдастық кезеңдерде адамдар жыртқыштарға жем болмас үшін ұжымдасып, бірігіп тіршілік жасағаны белгілі. Соның арқасында адамзат атаулы бүгінгі күнге аман-есен жеткен болар. Одан бері сан ғасырларды артқа тастап, қоғам көптеген жүйелерді басынан өткерді. Білім мен ғылым, техника мен технология дамып, адамзаттың сана-сезімі қарыштап өсті.

3
бет

БІЗДІ САЙЛАУҒА ЗАҢЫМЫЗДЫҢ ЗАҢСЫЗ ТОСҚАУЫЛЫ ЖІБЕРМЕДІ!

Президент сайлауының дүбірі естіле салысымен әлеуметтік желі мен чаттарда «Ақ жолдан» сайлауға кім түседі? Азат Перуашев немесе сіз түсетін боларсыз?, – деген сауалдар көп қойыла бастады. Ал 24 сәуірдегі Президенттікке үміткер анықталған партия құрылтайынан соң енді «Неге сіз сайлауға түспедіңіз? Біз сізді түседі деп үміттеніп едік?», – деген сауалдар қаптап бастады. Кеше Шымкентке, Түркістан облысына барғанда да саясаттан хабары барлардың көбісінің, әсіресе, ел ағаларының ең алдымен қойған сұрағы осы болды...

5
бет

ЧИНОВНИК, КОТОРЫЙ СМОГ СЭКОНОМИТЬ МИЛЛИАРДЫ

После предложения президента Владимира Путина строить АЭС в Казахстане эта тема стала одной из обсуждаемых. Вызывает удивление – ведь у нас ресурсов хватает: уголь, газ, вода, ветер, солнце. Зачем богатому ресурсами Казахстану опасная АЭС?! Например, есть потенциал развития энергетики на основе гидроэлектростанций.

7
бет

КУРСК ТҮБІНДЕГІ ШАЙҚАС

КЕҢЕС ОДАҒЫНЫҢ
БАТЫРЫ АМАНТАЙ
ДӘУЛЕТБЕКОВ ТУРАЛЫ

10
бет

САЯСАТЫМЫЗДЫҢ БАСТЫ МАҚСАТЫ – ЕЛ БІРЛІГІН САҚТАУ

ҚР Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев қазақстандықтарды Қазақстан халқының Бірлігі күнімен құттықтады. Мемлекет басшысы Республика сарайының алдындағы Абай алаңында өткен мерекелік іс-шараға қатысты.

Қасым-Жомарт Тоқаев құттықтау сөзінде Қазақстанның егемен ел ретінде қалыптасуында оңтүстік астананың алар орны ерекше екенін атап өтті. «Құрметті алматылықтар, барлықтарыңызды Бірлік күнімен құттықтаймын. Әсіресе, жастарды. Гүлдену мен татулық тілеймін. Алматыда көптеген ұлт өкілдері өмір сүріп жатыр. Әралуандығымызға қарамастан, бірлікті сақтау – біздің саясатымыздың мәні осында. Берекелі еңбектің арқасында үлкен жетістіктерге жеттік», – деді ҚР Президенті.

Алматыға іссапармен келген Қасым-Жомарт Тоқаев қаладағы бірнеше нысандарды аралап көрді. Атап айтқанда, Алматыдағы инфрақұрылым жобаларының

жүзеге асырылу барысымен танысып, «Бақытты отбасы» ана орталығы ұжымымен кездесті. Бұл орталықта әлеуметтік тұрғыдан аз қамтылған, тұрмысы төмен отбасыларға өмірлік мәселелер бойынша «бір терезе» қағидасымен қызмет көрсетіледі. Алматы әкімдігінің өкілдері бұл орталыққа кез келген әйел, ана келіп заң тұрғысынан, психологиялық жағынан кеңес ала алатынын жеткізді. Сонымен қатар, мұнда компьютерлік сауат ашып, түрлі курстардан өтуге болады. Бір айта

кетерлігі – мұнда жұмыс істеуге көпбалалы аналардың өздері тартылады. Алматыда 14,5 мың көпбалалы отбасы тұратын болса, оның 5 мыңы – әлеуметтік жағынан аз қамтылған. Алматыда көпбалалы аналарды әлеуметтік қорғау жағынан бірқатар шаралар қолға алынған. 1-сәуірден бастап Алматы ХҚО-ларына атаулы әлеуметтік көмек алуға 23 мың адам келген. Тұрмысы төмен отбасылардан 3,7 мың өтінім түскен. Бүгінде 923 отбасыға осы көмек түрі берілді. Бұл шара әлі жалғаса бермек.

КӨПБАЛАЛЫЛАРҒА ЖЕҢІЛДІКПЕН ПӘТЕР БЕРУ ҚАШАН БАСТАЛАДЫ?

Көпбалалы отбасыларға 2 пайыздық ипотека беру мамырдың аяғында басталады. Бұл туралы тілшілерге «Қазақстанның Тұрғын үй құрылыс жинақ банкі» АҚ басқарма төрайымы Ләззат Ибрагимова мәлім етті.

«Бүгін біз биылғы мамырдың аяғында басталатын жаңа бағдарламаны талқыламақпыз. Бұл бағдарлама аз қамтылған отбасыларды баспанамен қамтамасыз етуге негізделген. Оған төрт және одан көп баласы бар отбасы-

лар, мүмкіндігі шектеулі баланы тәрбиелеп отырған отбасылар, толық емес отбасылар қатыса алады. Бұл отбасылардың табысы жоғары емес. Мысалы 12 млн. теңге займ көлемінде алғашқы 8 жылда төлем 60 мың теңге шамасында, ал қалған 11 жылда 44 мың теңге деңгейінде болады. Осы бағдарлама аясында құрылыс салушылардан жаңа пәтерді алуға рұқсат етіледі. Сонымен қатар, аталған отбасылардың таңдауын кеңейту үшін ертеректе пайдалануға берілген пәтерлерді, жеке тұрғын үй түріндегі баспананы алу мүмкіндігі жасалады.

Менің ойымша, көпбалалы отбасылар үшін елорда маңындағы үйлер қызығушылық тудыруы мүмкін», – деді Л.Ибрагимова. Оның сөзіне қарағанда, қазіргі кезде «Тұрғын үй құрылыс жинақ банкіне» осы бағдарлама бойынша өтінімдер көптеп түсуде. Себебі, бұл бағдарламада бастапқы жарна 10 пайызға дейін төмендетілді. Бұдан бөлек, бірқатар қалалардың әкімдіктері тұрғын үй сертификаттарын бөлу ниетін білдіріп отыр. Тұрғын үй сертификаты кезекте тұрған отбасыға беріледі және оның сомасы 1 млн. теңгеге дейін болады.

«ДЕНСАУЛЫҚ» ПОЙЫЗЫ ЖОЛҒА ШЫҚТЫ

«Денсаулық» пойызы Қазақстанның шалғай бекеттерінің 60 мыңға жуық тұрғындарына тегін медициналық көмек көрсетеді.

«Қазіргі күні Қазақстанның шалғай аудандарының тұрғындары сапалы, уақытылы және тегін медициналық көмекке әлі де толығымен қол жеткізген жоқ. Осы тұрғыда «Денсаулық» жобасы тұрғындарға сапалы және жедел диагностика жасауға мүмкіндік беретін заманауи құралдармен жабдықталған медициналық қызметті ұсынады. Жоба аясында әрбір адам медициналық көмек ала алады. Пойыз Алматы қаласынан бастау алып, осы жылдың 21 желтоқсанына дейін жүретін болады. Биылғы жылы біз баратын облыстардың санын арттырдық, пойыз Қазақстанның барлық өңірлері бойынша 195 бекетті аралап шығады», – деді корпоративтік қорының бас директоры Дияз Әзбергенов. Оның айтуынша, медициналық пойыз одан әрі Шығыс Қазақстан, Павло-

дар, Солтүстік Қазақстан және Ақмола облыстарына бағыт алады. Сол сияқты Орталық Қазақстан бекеттерінің тұрғындарына қызмет көрсете отырып, батыс өңірлерге алған бағыты оңтүстікке жалғасып, Жамбыл облысында өз бағдарын аяқтайды. Жалпы жол жүріп өту қашықтығы 19 мыңнан астам шақырымды құрайды. Медициналық бригадалардың құрамында қажетті мамандардың бәрі бар. Өткен жылы медициналық пойыз Қазақстан бойынша 124 бекетті аралап, 42 мыңнан астам (42 306) адамға қызмет көрсеткен болатын.

БАРЫМТАШЫЛАР БҰҒАУЛАНДЫ

Алматы облысының полицейлері 45 күн ішінде мал ұрлығына қатысы бар 110 күдіктіні ұстады. Тәртіп сақшылары «Мал ұрлығы» жедел алдын алу іс-шарасы барысында 150 деректі әшкереледі.

Жедел іздестіру жұмыстары нәтижесінде бір жарым ай ішінде мал ұрлығына қатысты 93 қылмыс ізі суымай ашылды. Бұған дейін жасалған өзгенің малын қолды етудің 56 дерегінің мән-жайы анықталып, күдіктілер ұсталды. Оның 37 қылмысы «бұрынғы жылдар» санатына жатады. Қолды болған малды іздестіру барысында полицейлер 177 малды өз иелеріне қайтарды. Сонымен қатар, тәртіп сақшылары облыс аумағында мал және ет өнімдерін тасымалдауға талапты күшейткен. Облыстағы барлық автожолдарда бекеттер ұйымдастырып, іс-шара кезінде 3300 көліктің құжаттары тексеріліп, мал тасымалдау тәртібін бұзған 440-тан астам жүргізуші жауапкершілікке тартылған. Өз кезегінде, тәртіп сақшылары мал иелеріне өз малдарына мұқият болуға шақырады. Жайылымнан жоғалған малды өздері іздеп, көп уақыт жоғалтатынын және ол малды жедел іздестіруге кері ықпал ететінін ескертеді.

1-мамыр – халықаралық ынтымақтастық және Қазақстан халқының бірлігі күні қарсаңында елордада Қазақстан халқы Ассамблеясының XXVII сессиясы болып өтті. Ауқымды жиынға Қазақстанның түкпір-түкпірінен келген көптеген ұлт өкілдері қатысты.

МЫЗҒЫМАС ҰНТЫМАҚТАСТЫҚ ҰЙЫТҚЫСЫ

Ассамблея еліміздегі татулық пен тұрақтылықтың ең басты кепілінің бір көрінісі. Бұл туралы Қазақстан халқы Ассамблеясының отырысында ҚР Тұңғыш Президенті – Елбасы, ҚХА Төрағасы Нұрсұлтан Назарбаев мәлім етті. «Құбылмалы әлемдегі бір ғана мәңгі құндылық – қоғамның бірлігі Ассамблея құрылған күннен бастап еліміздегі мызғымас бірліктің ұйытқысы, сарқылмас берекенің бастауы болып келеді. Көп этносты еліміздің басын біріктіретін, әрқайсысының пікірін тыңдайтын үлкен мінбе болып саналады. Бүгінде құрылым еліміздегі татулық пен тұрақтылықтың ең басты кепілі болып

отыр», – деді Елбасы. Оның атап өтуінше, жаһандық әлем көз алдымызда қуатты трансформацияны бастан өткеруде. Бүгінде экономика, қоғам өмірі, технологиялар түбегейлі өзгеріске ұшырағанына тоқталған Тұңғыш Президент, «Біз осы жаңашылықтарды қабылдаудамыз, көбіне үйренудеміз, сондай-ақ басым бөлігін менгердік», – деді. Осы орайда Елбасы бұл әлемдегі қоғамның бірлігі, ұлтаралық келісім секілді тұрақты әрі маңызды құндылықтар бар екенін қадап айтты. «Дәл осы аса маңызды фактор болашақ әлемде біздің бәсекеге қабілеттілігімізді айқындайды», – деді Нұрсұлтан Назарбаев.

ҚАСИЕТТІ РАМАЗАН АЙЫ КЕЛІП ЖЕТТІ

6-мамырда әлемдегі 1 миллиардтан астам мұсылман үшін қасиетті Рамазан айы басталады. Бес парыздың бірі саналатын ұлық айда шариғат бойынша, балиғатқа толған, ақыл-есі дұрыс әрбір мұсылманға ораза тұту парыз.

Биылғы Рамазан айында берілетін пітір-садақаның көлемі белгілі болды. Бұл туралы Қазақстан мұсылмандары діни басқармасының баспасөз хатшысы Ағабек Қонарбайұлы хабарлады. «Пітір-садақаның көлемі – 300 теңге. Бұл – пітір

садақаның ең төменгі мөлшері. Бұл мөлшерден асырып, көбірек беруге де болады», – деп жазды Ағабек Қонарбайұлы Фейсбуктегі парақшасында. Айта кетейік, биыл толық 30 күн ауыз бекітеміз. Қасиетті Қадір түні – 31 мамырдан 1 маусымға қараған түн. Ал 5 маусым – ораза айттың бірінші күні. Рамазан айының басталуына нақты анықтау шариғи үкімдер мен астрономиялық есептер негізінде жүзеге асады.

Діни басқарма биыл бірқатар мәселелер бойынша жұртшылық үшін Call-орталық ұйымдастырып отыр.

ЖАУАПСЫЗ АТА-АНАЛАР ЕСЕПКЕ АЛЫНАДЫ

Қазақстанда балаларына жауапсыз қарайтын ата-аналар бойынша жергілікті атқарушы органдар әлеуметтік-медициналық есеп жүргізетін болады. Бұл туралы елордада жасөспірімдер құқығын қорғауға арналған республикалық жиында ҚР ПМ Әкімшілік полиция комитетінің басқарма басшысы Әсет Оспанов хабарлады.

«Қазіргі таңда көп жағдайда аз қамтылған отбасындағы ата-аналар балаларына тиісті дәрежеде қарай алмай, жазаға тартылып жатады. Өкінішке қарай, полиция ондай отбасылардың әлеуметтік жағдайын жақсартуға алмайды. Ал сондай санаттағы ата-аналарға заң бойынша көбінесе жазалау шаралары қолданылып жатады. Біріншіден, жауапсыз ата-аналарға кеңес берілсе, екінші жағдайда қылмыстық жауапкершілікке тарту тегісі қолданылады. Одан пайда болмаса, ата-ана баланы өсіру, тәрбиелеу құқығынан айырылып, оның баласы арнайы мектепке жолданады. Бірақ, өкінішке қарай балалардың құқығын қорғаймыз деп отырып, біз «әлеуметтік жетімдік» мәселесімен бетпебет келіп отырмыз», – дейді Әсет Оспанов. Оның келтірген

деректеріне сәйкес, бір ғана елордада жыл сайын сот мыңға тарта әке-шешені ата-ана құқығынан айырады. Бұл жағдайда ата-ана өзімен өзі оңаша қалып, бала үшін ешқандай жауапкершілік болмайды. Ал баласы арнайы мекемеде тәрбиеленіп, ақыры бұның бәрі мемлекеттік бюджетке салмақ түсіреді. Ата-аналар әрі қарай ішімдіктен бас көтермей, салдарынан ешқандай оң нәтиже шықпайды. Сол себепті, халықаралық тәжірибелерді ескере отырып, әлеуметтік-медициналық есепті жүргізу жұмысы жергілікті атқарушы органдардың назарын аз қамтылған отбасыларға аудару қажеттігі туындап отыр. Заңға енгізілген өзгерістер бойынша, бұдан бөлай жергілікті атқарушы органдар ішкі істер органдарының мәліметтері негізінде медициналық-әлеуметтік есеп жүргізуге міндеттеледі.

Қауымдасып өмір сүру – сонау атамзаманнан келе жатқан үрдіс, ғасырлар бойы қалыптасқан өмір сүру тәсілі. Тіпті, жабайы деп саналатын алғашқы қауымдастық кезеңдерде адамдар жыртқыштарға жем болмас үшін ұжымдасып, бірігіп тіршілік жасағаны белгілі. Соның арқасында адамзат атаулы бүгінгі күнге аман-есен жеткен болар. Одан бері сан ғасырларды артқа тастап, қоғам көптеген жүйелерді басынан өткерді. Білім мен ғылым, техника мен технология дамып, адамзаттың сана-сезімі қарыштап өсті. Бірақ қазіргі орын алып жатқан көптеген келеңсіз көріністерге қарап қоғам кері кетіп, жабайы қалпына қайта бет бұрды ма деп қаласыз...

анық ақиқат. Қанша жасампаз болса да, бүгінгі ұрпақ тарих сахнасынан кетеді. Бұл табиғи заңдылық. Олардың орнын бүгінгі балаларымыз басуы керек. Сондықтан, ізбасарларымызға сапалы білім, саналы тәрбие беруге міндеттіміз. Жекелеген арнаулы оқу орындары болмаса біздегі білім деңгейін тым жоғары деп айту қиын. Ұстаздары мен шәкірттерінің «миын ашытқан» түкке тұрғысыз сансыз реформаларды тықпалайтын, басшысы екі жылға жетпей қайта-қайта ауысатын Ғылым және білім министрлігінің қызметін халық осы күнге дейін түсіне алар емес. Ал, саналы тәрбие беру жағы мүлдем ақсап жатыр десек қателеспейміз. Оған жастар арасындағы әлім-жеттік, қатыгездікпен адам өлтіру оқиғаларын жатқызудың болады.

Әскер қатарындағы жастар арасындағы жиі орын алатын

соғу, тіпті өлтіруге дейін баруда. Ұлдар ғана емес қыздар қатарынан да қатыгездіктің жиі кездесетініне куә болып жүрміз. Ғаламторда бір-бірін шашынан сүйреп, аяусыз тепкілеген «аруларды» өздеріңіз де көрген боларсыздар. Қарағандыда 9 жастағы қызды ұрланған қуыршаққа таласып, өзі шамалас оқушы қыздар тұншықтырып өлтірген. Сосын барлығы мәйітті судың жанына тастап, өздері ештеңе болмағандай үйлеріне тарасқан. Астана қаласында да №76 орта мектепте сабақ үстінде сыныптастар арасында ұрыс шығып, сол кезде оқушылардың бірі екіншісінің кеуде тұсына қалам сұғып алған. Көкірек тұсына салынған жарақаттың салдарынан 8-сынып оқушысы оқиға орнында қайтыс болды. Тізе берсек мұндай мысалдарды көптеп келтіруге болады.

Жақсы оқып, білімділігімен,

басталғанмен, балалар арасындағы қылмысты жоюға бағытталған күрес кейінгі кезде аз да болса нәтиже бере бастағанға ұқсайды. Соңғы жылдарғы деректер осыны көрсетеді. Ол да болса көңілге демеу. Дегенмен, жастарға қылмыс жасауға не түрткі болды, оны қалай түпкілікті жоюға болады деген сұрақ қоғамның үнемі басты назарында болуға тиісті.

Баланы тәрбиелеу алдымен ата-ананың міндеті. Енді сол ата-аналардың өзіне келейік. Тәрбиенің бір ерекшелігі бар. Балаға күнделікті сабақ сияқты дәріс оқудың ықпалы аз, нақты нәтиже бермейді. Алдымен іс жүзінде, өзіңнің жүріс-тұрысыңмен, болмысыңмен үлгі болу әлдеқайда әсерлі болады. Оны күнделікті тәжірибеден-ақ байқап жүрміз. Олай болса бүгінгі ата-аналар, яғни, ересектер балаларға қандай үлгі көрсетіп жатыр?

әр жылдарда әкелер өз қыздарын өздері зорлаған бірнеше оқиға тіркелген. Шығыс Қазақстан облысында 5 қыз тәрбиелеп отырған әке 16 жасқа келген өз қызын зорлаған. Павлодар облысында өзінің туған қызын зорлап келген педофил әкенің де ісі сотқа жетті. Екібастұз қаласының 38 жастағы тұрғыны өз қызын 2 жыл бойы жыныстық қатынасқа мәжбүрлеп келген. Атырау облысында әке өгей қызын қорқытып, бірнеше мәрте азғындық әрекет жасап 11 жылға сотталды. Сол сияқты Оңтүстік Қазақстанда 12 жасар қызын зорлап, жүкті қылған әкеге қатысты сот үкімі шықты. Бұдан кейін тәрбие туралы қандай әңгіме болуы мүмкін?..

Тақырыбымызды сабақтап, әрі қарай жылжиық. Ересектердің «ерлігін» көрдік. Олардың өздерін де тәрбиелеу керектігін байқаған боларсыздыр. Үлкендерге кім үлгі көрсету қажет? Ия, билік бағыт сілтеп, үкімет үлгі болғаны жөн. Қарапайым халық соларға қарап сап түзейді. Мінберге шығып алып, бұқараға ақыл айтқанда алдына жан салмайтын лауазымдылардың да жетістіріп жатқаны шамалы. «Балық басынан шіриді» деген рас болса балықтың бәрі дәп сол биліктен басталады. Жемқорлыққа белшесінен батқандардың тізімін түгендеп шығу мүмкін емес. Халықтан тонап алған қаржысын шетел асырып жатқандарды айтпағанда, олардың қатарында бұрынғы премьер-министр, министрлер мен аймақ әкімдерінің есімдерін ел жақсы біледі...

«Билікті қайтесің, елімізде қылмыскерлерді түзетіп, заң бойынша жазалайтын құқық қорғау, сот орындары бар емес пе?» – дейтіндер де жоқ емес. Бар, одан келер пайда шамалы. Бәрін қопармай-ақ, атакты өнші Гаухар Әлімбекованың ісін алайықшы. Өзі де алаяқтың құрбанына айналып, алғашқы соттың шешімімен алты жыл арқалап кете жаздады. Қоғамның қолдауымен апелляциялық сот әзер ақтап алды емес пе? Ал, ақшаның күшімен қылмыстылар құтылып, жазықсыздардың қапасақ қамалып жатқандары қаншама. Солақай шешім шығаратын сол судьялар да біздің қоғамның белді мүшелері емес пе? Сонда кімге сенеміз? Бұдан кейін «Қазақ қоғамы қайда бара жатыр?» – деп сұрауға кім де болса құқылы.

Жақында ғана Қазақстан халқы Ассамблеясының XXVII сессиясында Қостанай облыстық филармониясының баспасөз хатшысы, молданы қызы Алла Четекинаның: «Барлық қандас бауырларымды қазақ тілін білуге, сүйеге, өміріне рухани азық етуге шақырамын. Жаһандану заманында қазақты тәрбие ұмытылмаса деген тілегім бар. Біздің ауылда қыз баланың кешкі уақытта көше кезіп жүргені ұят, ерсі саналатын. Өзімізнен кейін өсіп келе жатқан сінділерім де осы тәрбиеден алшақтама екен деймін», – деген сөзі көпшіліктің көңілінен шығып, бәрімізге ой салды. Өзіміз емес, өзге ұлт өкілі бізге өмірлік сабақ беріп тұрған жоқ па?..

Ата-бабаларымыз полицейсіз, психологсыз-ақ ұрпақтарын тәрбиелеген. «Біреудің еңбегін қанама, өзгенің ала жібін аттама...» – деген секілді ғасырлар сынынан мүдірмей өткен мыңдаған өмірлік қағиданың ұмытыла бастағаны – біздің басты қасіретіміз. Ұлағат – ұлттық тәрбиені! Осыны қайтадан ұранымызға айналдыруға міндеттіміз.

Зейнолла АБАЖАН

ҚАЗАҚ ҚОҒАМЫ ҚАЙДА БАРА ЖАТЫР?

Біздің бұл ойымыз біреулерге ерсі көрінуі мүмкін. «Жаһандандудың жоғарғы сатысына аяқ басқан бүгінгі заманда бұл қай сандырақтарын?» – дейтіндер де табылар. Дұрыс, жердің асты-үсті түгелдей игеріп, ғарышқа да ұшып жатырмыз. Оған ешкімнің таласы жоқ. Біздің жетістіктеріміз бір ғана жоғары заманауи жаһанданумен ғана есептелмесе керек. Айтайын дегеніміз, қадірін жоғалтып бара жатқан адами құндылықтар жайында. Заманның шұғыл дамуы сол адамзаттың арқасында болғандықтан, адами құндылықтар қалай болғанда да бірінші орында тұруға міндетті. Оны ешқандай жоғары технология алмастыра алмайды. Қоғам мүшелері бірін-бірі қанап, білегі жуандар әлсіздерге зорлық-зомбылық көрсетіп жатса ондай дамуың кімге керекі бар? Әскери күшіміз басым деп, бір ел екінші елді отқа орап, жазықсыз жандарды қырып жатса, ондай жаһанданудан не пайда? Барлық жетістіктеріміз сол адамдардың өзіне қызмет етуге міндетті емес пе?!

Құдайға шүкір, қазақ елі бейбіт өмір сүріп, былайша айтқанда, «кой үстіне бозторғай жұмыртқалаған» заманда тұрып жатырмыз деуімізге болады. Бірақ, алдында айтқанымыздай кейбір келеңсіз көріністерге қарап, келер күндерімізге деген күдік те мазалайтыны бар. Соғыс та, зорлық-зомбылық та бір күнде пайда бола қалмайды. Қырғын соғыстардың болар-болмас себептерден басталатынындай, қоғамның кейін кетуіне де бүгін бізге байқала бермейтін кішкентай кемшіліктерден бастау алуы әбден мүмкін. Ал ондай кемшіліктер біздің қоғамымызда жетіп артылады. Біз айтып отырған қоғам мүшелері болып табылатын қатардағы қарапайым адамдардан бастап – жоғары лауазымдыларға, баладан бастап – еңкейген кәрілерге дейінгілерден қиналмай-ақ, таба аласыз. Оны өздеріңіз күнделікті көріп, естіп те жүрсіздер. Соның бірнешеуіне тоқталып, ой өрбітіп көрелік.

«Бала – біздің болашағымыз, мемлекетіміздің ертеңгі тірегі!» – деп жар салып жатамыз. Ол – айдай

кылмыс туралы айтпаған күннің өзінде әлімжеттік деген «түрме заңы» біздің жоғары оқу орындары мен мектептерге дейін еніп кеткен. (Бұл туралы «Қазақ үні» газеті мен осы аттас ұлттық порталда кезінде мәселе көтеріп жазған болатынбыз. «Болашағымызға бей-жай қарауға болмайды». 26.08.2017 ж.) Соның бір үлгісін өткен жылдарда Қазақ аграрлық университеті жатақханаларының бірінде кісі өлімі болған қайғылы оқиға көрсетіп берді. Жәбір көрсетушілердің сондағы мақсаты төменгі курстағылардан небары 5 мың теңге жинап алу екен. Түкке тұрғысыз тиын-тебен үшін өрімдей жап-жас жігіт Дидар Болысбек қыршынынан қиылып, бір әулет анырап қалды. Саралап қарасақ, мұндай қылмыстар жиілеп бара жатқанына көз жеткізу қиын емес. Мектептердегі бала өліміне байланысты көптеген мысалдар келтіруге болады. Естеріңізде болса, шымкенттік Тағаевтар отбасы небәрі 15 жастағы Нүргелді есімді перзентінен талтүсте айырылып қалды. Шымкенттегі екі мектеп шәкірттері өлденесе шекісіп, арты төбелесе ұласқан. Жұдырықтасу кезінде жасөспірімнің бірі пышақ ала жүгіріп, соны қайғылы аяқталды. Бұл Қазығұрт ықшамауданында жарты жыл ішінде орын алып отырған екінші қайғылы оқиға. Соның алдында ғана көктемде осы ықшамауданда тағы бір жасөспірім өзара кикілжіңнің, балалар арасындағы әлімжеттіктің құрбаны болған.

Павлодар қаласының №17 орта мектебінде 8 «Д» сыныбының оқушысы Александр Лихановты өзімен қатарлас оқитын 8 «Е» сыныбының баласын пышақтап өлтірді. Облыс көлемінде бір жыл ішінде кәмелетке толмағандардың арасында жалпы саны 403 қылмыстық іс қозғалған кездер болған екен. Бұл бір ғана аймаққа қатысты ресми дерек. Ал, республика көлеміндегі көрсеткіш бұдан ондаған есе көп болары өзсіз. Мамамдардың сараптама-сына қарасақ, қазіргі жастардың өктемдігі мен қатыгездігі асқынып кеткен. Бір-бірін қорлау, ұрып-

ерекше өнерімен елімізді әлемге танытып жатқан өрендеріміз бен түрлі қылмыс жасап, тәртіпсіздікке жол берген жастарымыздың санын салыстырып көріңізші. Екіншісі біріншісінен он, жүз есе асып түседі. Бұл нені көрсетеді? Біздің қоғамдағы тәрбие жұмысының әлі де тым әлсіз екенін байқатады. Қазір әрбір мектептерге полиция қызметкері, психолог мамандар арнайы бекітілген, тұрақты жұмыс істейді, сол үшін айлық алады. Олай болса нәтиже қайда? Балалар арасындағы қылмыс айтарлықтай азайған жоқ, кейбір жылдары шектен шығып та кетті. Біз жатып алып жамандайтын кеңестік кезеңде мектептерде полиция, психолог мамандар болмаған. Бірақ жастар арасында тәртіп бұзушылық әлдеқайда аз болатын, өте сирек кездесетін. Қазіргідей балалар арасындағы қылмыс ол кезде үлкен трагедия саналатын. Ата-аналар, ұстаздар, құқық қорғау орындары, бүкіл қоғам болып аяғынан тік тұрып, қылмыстың қайталанбауы үшін күресетін. Бүгін бұған бойымыз үйреніп алғаны соншалық, қылмысқа кезекті көрініс ретінде көз жұмып қарап, айтарлықтай мән бермейтін болдық. Бір-екі күн шулап, сол баяғы қалпымызға қайта түсеміз.

Мектеп ата-аналарды, ата-аналар мектепті кінәлаудан

Өкінішке орай, бұл жағынан да мақтана алмаймыз. Оған да бірнеше мысал келтірейік.

Өгей шешелерінен қорлық көрген жетісайлық кішкентай үш апалы-сінділердің жадайы бүкіл қоғамды дүр сілкіндірді. Өгей шешелері қыздарды құл сияқты ұстап, оларды жәбірлеуге қысқыш, оқтау, ине қолданған. Ал шайларына ыдыс жуатын гель қосып берген. «Әкелерің келгенде күліп тұрыңдар» деп қатаң тапсырып, қылмысын жасырып келген. Онымен қоймай, қатыгез өгей шеше балаларды қалай қорлағанын арнайы дәптерге жазып отырған екен. Мұндай қатыгездікті адам баласы ит пен мысыққа да жасамайды.

Жақында Жамбыл облысында 8 жастағы қыздың жанып кеткен мәйіті табылды. Туыстарының айтуынша, қанішер күдікті кішкене Аруайды өнер мектебінен шыққанда үйіне алып кеткен. Онда не болғаны әзірге белгісіз. Небәрі 45 минуттан соң өлігін алып шыққан. Қаскөйдің мәйіт арқалаған жүрісі сол маңдағы дүкен камерасына түсіп қалған. Қара жамылған қаратаулықтар Аруайды өлтірген қанішерге ең ауыр жазаға кесілсін деген талап қойып отыр. Өте орынды талап.

Ал, мына бір айуандықты айтуға аузың бармайды. Азғындықтың ауыздықсыз кеткені соншалық,

ПРЯМЫЕ ВЫБОРЫ АКИМОВ ГОРОДОВ И ПРОЗРАЧНОСТЬ ВЫБОРОВ!

Партия «Ак жол» предлагает ввести прямые выборы акимов городов, включая города республиканского значения – об этом говорится в проекте предвыборной программы партии, которую Азат Перуашев предложил съезду партии.

Кроме того, лидер демократов предложил ряд шагов по обеспечению прозрачности и справедливости выборов, а именно:

- внедрить на выборах прямую интернет-трансляцию хода голосования на избирательных участках, с использованием системы автоматического распознавания лиц для пресечения «каруселей» и вбросов неучтенных бюллетеней;

- установить допустимые отклонения в налоговых декларациях кандидатов на выборах, в определенном размере;

- ввести уголовную ответствен-

ность за фальсификацию выборов, включая участие в подставном голосовании, вброс бюллетеней, подделку протоколов и искажение подсчета голосов.

«Власть принадлежит народу – воровство голосов на выборах есть похищение у народа его конституционного права на выбор достойной власти», – говорится в проекте программы «Ак жол», которую съезд партии принял за основу.

Своим кандидатом в президенты казахстанские демократы выдвинули банкира и депутата Данию Еспаеву, набравшую 49% при тайном голосовании.

ПРИВЯЗАТЬ ПЕНСИОННЫЕ НАКОПЛЕНИЯ К ДОХОДАМ ОТ НЕФТИ, КАК В НОРВЕГИИ

Азат Перуашев предложил, по примеру Норвегии, привязать пенсионные накопления граждан к доходам от нефти и в этих целях передать средства ЕНПФ в Национальный фонд, с сохранением персональных счетов вкладчиков. Об этом он заявил, зачитывая проект предвыборной платформы на съезде партии 24 апреля.

«В ходе ликвидации частных пенсионных фондов было решено, что гарантом пенсионных накоплений является государство. Поэтому передача средств ЕНПФ в Нацфонд увеличит инвестиционную доходность пенсионных накоплений, сократит огромные административные расходы на содержание и зарплату сотрудников ЕНПФ, а самое главное – фактически привяжет социальные гарантии пенсионных счетов граждан к доходам от нефти и сырьевых ресурсов, как в лучших нефтедобывающих странах типа Норвегии», – изложил свой подход Перуашев.

Проект предвыборной программы «Ак жола» принят съездом за основу.

Пресс-служба «Ак жола»

МРП – ЭТО ФАЛЬШИВКА ДЛЯ ОБМАНА ЛЮДЕЙ

Партия «Ак жол» предлагает отказаться от МРП и рассчитывать минимальную пенсию, минимальную зарплату и социальные пособия исходя из стоимости потребительской корзины, включая питание, одежду, коммунальные расходы.

«МРП – это фикция, фальшивка для обмана людей. Его нужно отменить»,

– сказал председатель партии Азат Перуашев, оглашая проект предвыборной платформы на съезде партии 24 апреля.

«Казахстанцы заслужили большего, чем выдуманные цифры и помпезные форумы. Нам нужно менять эту жизнь, сокращать несправедливость и разрыв между богатыми и бедными», – подчеркнул депутат.

«В нашей богатой стране вообще не должно быть бедных. Каждый человек должен иметь доступное жильё и достойную работу, чтобы родным не приходилось собирать деньги на лечение детей, чтобы матерей не вынуждали работать по ночам и оставлять малышей без присмотра у открытого огня», – говорится в документе, который был утверждён съездом.

«АК ЖОЛ»: ВОЗЛОЖИТЬ КОНТРОЛЬ ИСПОЛНЕНИЯ БЮДЖЕТА НА ПАРТИЮ ПАРЛАМЕНТСКОГО МЕНЬШИНСТВА

Партия «Ак жол», по опыту развитых демократий, требует возложить контроль за исполнением бюджета на партию парламентского меньшинства – об этом заявил Азат Перуашев в ходе оглашения проекта предвыборной программы партии.

«Поскольку распоряжение бюджетом полностью находится в руках пра-

вительства и акиматов, формируемых парламентским большинством, считаем необходимым, по примеру развитых демократий, для эффективного контроля за использованием бюджета, руководство Комитетов по бюджету и финансам в парламенте и ревизионных комиссий на местах возложить на депутатов от партий

парламентского меньшинства, и законодательно закрепить такой подход» - говорится в документе.

«Иначе получается, что и сам бюджет, и его контроль находятся в одних руках, что вызывает сомнения в объективности и непредвзятости такого контроля», – подчеркнул лидер демократов.

ПЕРУАШЕВ: МЫ ВЫДВИНУЛИ ЕСПАЕВУ, ПОТОМУ ЧТО ЛЮДИ УСТАЛИ ОТ ЗАЕЗЖЕННЫХ ЛИЦ

Лидер «Ак жола» прокомментировал неожиданное и беспрецедентное решение съезда.

24 апреля «акжоловцы» четыре часа шумно дебатировали по поводу кандидата на пост президента на предстоящих выборах. В итоге 49% делегатов съезда проголосовали за депутата мажилиса Данию Еспаеву.

Она стала первой в истории независимого Казахстана женщиной, которая примет участие в президентской гонке.

Мы спросили у председателя «Ак жола» Азата Перуашева, зачем партия сделала ставку на неизвестного электорату кандидата?

ИГРА НА ГРАНИ ФОЛА

– Выдвинуть от партии женщину предложил секретарь центрального совета Арман Нуркалиев на пленуме центрального совета еще 13 апреля, когда мы не смогли договориться о едином кандидате. Тогда наш коллега Евгений Кинцель заявил, что он может составить альтернативу на выборах. Я решил, а почему бы и нет, можно попробовать.

Должна быть конкуренция и внутри партии тоже.

На предложение выбрать кандидатом от партии женщину мужчины отреагировали не очень позитивно

Это и подтолкнуло Данию Еспаеву к тому, чтобы доказать, что она ничем не хуже мужиков.

То есть Дания Мадиевна выдвигалась сама, как и еще с десятков других членов партии из разных регионов. Но из этого десятка по требованиям Конституции подошли только шестеро. Поэтому они и были допущены к дебатам на съезде.

Можно сказать, конечно, что на национальном уровне Дания Еспаева не раскрыта. Но после съезда ситуация изменилась

Для нашей страны выдвижение в президенты женщины – что-то из ряда вон выходящее. Но по факту, если мы успешно пройдем все необходимые процедуры, это будет первая в истории Казахстана женщина-кандидат в президенты страны. С точки зрения электоральной политики это очень дорогого стоит.

ЗАЕЗЖЕННЫЕ ЛИЦА И ЛОЗУНГИ

– В партии понимают, что общественность отреагировала на выбор кандидата так, будто «Ак жол» заранее минимизировал свои шансы на победу на выборах и таким образом негласно поддержал кандидатуру действующего президента?

– Да, это определенный риск, мы рискуем потерять шансы на победу, но они хотя бы на примере Украины остаются.

Именно новое лицо в таких случаях имеет больше шансов, чем заезженные фигуры и их лозунги, от которых электорат уже устал

Ошибочно считать, что таким образом партия поддерживает кандидатуру действующего президента. Наоборот мы на съезде заявили, что принимаем тот вызов, который был сделан нашей партией на съезде «Nur Otan». В период агитации мы поднимем выступления Еспаевой по разным законопроектам. Тогда все увидят, какую работу эта женщина проделала за несколько лет в мажилисе.

– Почему вы не выдвинули свою кандидатуру?

– Это из той же серии про примелькавшиеся и надоевшие электорату лица. Я уже более 20 лет в политике и думаю, что на сцену пора выходить другим людям. Я категорический противник монополии.

Начиная с прошлого года, постоянно слышу фразу, что «Ак жол» это Перуашев, а Перуашев – это «Ак жол», меня это напрягает. «Ак жол» гораздо шире, чем Перуашев.

Даже съезд это показал. Моя задача как руководителя партии – дать возможность состояться внутривыборной дискуссии. Каждому реализовать себя и изложить свою точку зрения. Это гораздо полезнее и важнее, чем опять вышел бы на сцену Перуашев, начал бы стучать кулаком по трибуне, а его снова назвали бы диктатором.

БІЗДІ САЙЛАУҒА ЗАҢЫМЫЗДЫҢ ЗАҢСЫЗ ТОСҚАУЫЛЫ ЖІБЕРМЕДІ!

Қазыбек ИСА,
«Ақ жол» партиясы
төрағасының орынбасары

«Ақ жол» партиясы төрағасы Азат Перуашев бұл мәселеге байланысты құрылтай үстінде-ақ өзіне байланысты да, маған байланысты да жауабын берді. «Қазекене байланысты айтарым, партиядағы зиялы қауым өкілдерінің Президенттікке үміткерлікке түсе алмауына мемлекеттік қызметтегі кемінде 5 жыл қызмет өтілінің болмауы себеп болды» деді.

Иә, негізі Президент сайлауына 30 жылдан бері алғаш рет Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев қатыспайтындықтан, үміткерлер бұрынғыдан екі-үш есе көп болуы керек еді... Бірақ, өткенде Ұлттық кітапханадағы қазақ қаламгерлерінің жиынында да айттық, бұл жерде Сайлау туралы заңның бір кемшілігі, Президенттікке үміткер болып, мемлекеттік қызметте 5 жыл істеген шенеуніктер ғана тіркеле

Президент сайлауының дүбірі естіле салысымен әлеуметтік желі мен чаттарда «Ақ жолдан» сайлауға кім түседі? Азат Перуашев немесе сіз түсетін боларсыз?, – деген сауалдар көп қойыла бастады. Ал 24 сәуірдегі Президенттікке үміткер анықталған партия құрылтайынан соң енді «Неге сіз сайлауға түспедіңіз? Біз сізді түседі деп үміттеніп едік?», – деген сауалдар қаптай бастады. Кеше Шымкентке, Түркістан облысына барғанда да саясаттан хабары барлардың көбісінің, әсіресе, ел ағаларының ең алдымен қойған сұрағы осы болды...

алатындығында болып тұр... Бес жыл мемлекеттік қызмет өтілі бар, жасы 40-тан асқан адамды іздесек, бүкіл халқымыздың 10 пайызына да жетпейді екен... Сонда қалған халықтың Президент сайлауына қатысу құқы шектеле бермек пе? Қазағым деп, қабырғасы қайысып, қайрат көрсетіп жүрген қайраткерлер де, кәсібі арқылы елдің нәсібін арттырып жүрген кәсіпкерлер де, ұлттыма болсын деп жүрген ұлт зиялылары да бес жыл мемлекеттік қызметте істемегендіктен, Президент сайлауына қатыса алмай қалды... Біздің заңдарымыз бойынша алпауыт ел АҚШ-тың Президенті, миллиардер Дональд Трамп та, Президент болмақ түгілі, сайлауға үміткер болып тіркеле алмайды... Бұл талап «Әркім сайлауға да, сайлануға да құқылы» деген Конституциямызға қайшы болып табылады.

Биылғы сайлауда кім Президенттікке үміткер болып тіркелсе де, тіпті құдай қолдап Президент болса да, ең алдымен елден алар басты аманатының

бірегейі – Ұлттық мүддемізді қорғау болуы тиіс! Ұлттық мүдде дегеніміз – маңызы әлеуметтік-экономикалық әлеуеттерді арттырудан еш кем емес – Мемлекеттік тілден басталады! Бізде осы отыз жылдай уақытқа дейін Мемлекеттік тіл туралы Заң қабылданған жоқ! Сол баяғы Кеңес Одағы кезіндегі – қызыл империяға отар кезімізде қабылданған Тілдер туралы заңды жамап-жасқаумен келеміз... Өзге тәуелсіздік алған мемлекеттердің бәрі бұл ең басты мәселелердің бірі – Мемлекеттік тілді сол кезде-ақ, баяғыда шешіп алған.

Тілдің болса ғана – Тірлігін айқын, Тірлігін жарқын! Отыз жылға жуық уақыт Конституциядағы Мемлекеттік тілдің заңды төріне шығуына, қоғамдық-саяси әлемде толық қолдануына тосқауыл – темір тежегіш болып келе жатқан Конституция мен Тіл туралы заңдарымыздағы орыс тілі туралы тармақтарды алып тастауға тиіспіз. Өйткені, 7-баптың 1-ші тармағы газ болса, 2-ші

тармағы, иә, газды басуға мұрша бермейтін темір тежегіш. Біз, әсіресе, ұлт зиялылары осы сайлауда Президенттіктен үміткерлерден осыны талап етіміз керек! Әйтпесе, біздің Тіліміздің тірлігі – баяғы Брежневтың тоқырау заманын келе-келеген анекдоттағыдай, «Токтап қалған трамвайды жүріп келе жатыр деп ойласын, жолаушылар, орындарында селкілдеп отырындар», – дегендей мүшкіл ахуал...

Сайлаудағы ең басты мәселе – Сайлау туралы заңымызға алдағы парламент сайлауына дейін өзгерістер енгізуге тиіспіз! Әйтпесе, қазіргі Сайлау туралы заңның көп кемшілігі талайдан бері айтылып келеді. Өйткені, қазіргі заңымыз бойынша билік кез келген 5 жыл мемлекеттік қызметте істеген адамды Президент етіп өткізе алады... Тіпті, мемлекеттік тілді білмесе де...

Мырзатай ағамыз тұрғанда мыңк етпеуге де болады...

Сайлау туралы заңымыз түзелгесін, ең басты Сайлау – Парламент сайлауына күш салуымыз керек! Алаш ұстанымын ұстанып келе жатқан «Ақ жол» партиясының басты талаптарының бірі – парламентаризмді дамыту болып табылады.

Бірақ, Сайлауға түсуге құқымыз жоқ болса да, Сайлауға хақымыз бар, сондықтан, өзіміздің азаматтық құқымызды орындап, қалаған үміткерімізге дауыс беру парызымыз.

Қазақстан Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Президент сайлауы әділ де, ашық, таза өтеді деп кепілдік беремін», – деген сертті сөзіне сенім білдіре отырып, Президенттікке үміткерлерге Ақ жол тілейміз!

Qazaquni.kz

ПРЕЗИДЕНТТІККЕ КАНДИДАТТАРДЫ ҰСЫНУ АЯҚТАЛДЫ

2019 жылдың 9 маусымына тағайындалған кезектен тыс президенттік сайлауға ұсынылған кандидаттардың есімі толықтай белгілі. Үміткер кандидаттардың еңбек жолдарын қарап отырсақ, еліміздің саяси-қоғамдық өміріне тікелей қатысы бар азаматтардың ел басқаруға ниетті екендігін байқауға болады.

Атап айтқанда, елімізде тіркелген барлық дерлік саяси партиялардың өкілдерімен қатар, республика еңбеккерлерінің құқығын қорғайтын Кәсіподақтар федерациясынан, рухани-патриоттық бірлестіктерден кандидаттар тіркеліп отыр.

Осылайша бүгін республикалық қоғамдық бірлестіктердің енді бір айдан астам уақыттан кейін өтетін кезектен тыс президенттік сайлауға кандидаттарды ұсыну аяқталды.

Қазіргі уақытта республиканың екінші Президенті лауазымын қолға алып, мемлекетімізді өркендету жолында аянбай еңбек етуге ниет танытып отырған 8 кандидат, нақты айтқанда «Nur Otan» партиясы» қоғамдық бірлестігінен Қасым-Жомарт Тоқаев, «Ауыл» халықтық-демократиялық патриоттық

партиясынан Төлеутай Рахымбеков, Қазақстан Коммунистік Халықтық партиясынан Жамбыл Ахметбеков, «Ақ жол демократиялық партиясы» қоғамдық бірлестігінен Дания Еспаева, «Ұлт тағдыры» республикалық қоғамдық бірлестігінен Әміржан Қосанов, «Қазақстан Республикасының кәсіподақтар федерациясы» Республикалық кәсіподақтар бірлестігінен Амангелді Таспихов, «Ұлы дала қырандары» республикалық қоғамдық мәдени-әлеуметтік бірлестігінен Сәді-Бек Түгел, «Халық демографиясы» қоғамдық бірлестігінен Жұматай Әлиев Орталық сайлау комиссиясына

қажетті 7 құжат топтамасын толық тапсырған.

Аты аталған үміткерлердің ішінен Қасым-Жомарт Тоқаев, Жамбыл Ахметбеков, Дания Еспаева, Сәді-Бек Түгел, Төлеутай Рахымбеков, Амангелді Таспихов кандидаттардың мемлекеттік тілді еркін меңгергендігін анықтау үшін арнайы құрылған лингвистикалық комиссия алдында емтихан тапсырып, сыннан сүрінбей өтті. Қалған үміткер алдағы уақытта қазақ тілін жетік меңгергендігін дәлелдейтін болады.

ҚР БАС ПРОКУРАТУРАСЫ САЙЛАУ НАУҚАНЫНА БАЙЛАНЫСТЫ ҮНДЕУ ЖАРИЯЛАДЫ

Қазақстан Республикасы Бас Прокурорының орынбасары Марат Ахметжанов биылғы жылдың 9-шы маусымына тағайындалған ҚР Президентінің кезектен тыс сайлауына байланысты Үндеу жариялады.

Әлеуметтік желілерде және мессенджерлерде 1-мамырда рұқсат етілмеген митингілерге қатысу жөнінде шақырулар таратылуда.

Бас прокуратура ондай акцияларды өткізген жағдайда оған қатысқандардың әрекеттері бейбіт жиналыстар мен митингілерді ұйымдастыру және өткізу тәртібі туралы заңды бұзу ретінде сараланатынын ескертеді.

Құқық қорғау органдары құқық бұзушыларға ден қойып, оларға тиісті шаралар қолдануға міндетті болады.

Осындай акцияларға қатысуға шақырғаны, оларды ұйымдастырғаны, қатысқаны үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 488-бабы бойынша жауаптылық туындайды.

Егер де, бұл әрекеттер елеулі зардап келтіретін болса, онда кінәлі адам Қылмыстық кодекстің 400-бабы бойынша жауаптылыққа тартылады.

Бас прокуратура, еліміздің жоғарғы қадағалау органы ретінде, азаматтарды заңды мүлтіксіз сақтауға, арандатуға ермеуге және заңсыз акцияларға қатысудан тартынуға шақырады.

«Айлы түннен сүт еміп...» таң – дүниеге тамсану ақынға берілген сый. Шын құдіреттен құлаған шым-шым әуендер дүбі – дала дауысымен еңіреп келердегі бір дүние – өлең! Емін-еркін самғап жеткен құсни жырдың ел есіне ұя салар тұсында, «үһілеген» әр жүректің дірілін сезгендей боласың! Содан кейін өзіңді иемденген бұла күшке қарай мұңлы көзіңді жайып тұрып, «...ақынға тағы бір күн ғұмыр берші...» деп жалбарынғандайсың. Ең бастысы – өлең жауған кештің кеспірі жұққан бозғылт іңірді, «...ақ жүзіне нұр жұққан...» ана кейіпіндегі барқыт түнді, тезек жаққан ақ үйдің теңдессіз сүгіретін елестетесің!

АҚЫҚ ОЙДЫҢ АҚЫНЫ

ЯКИ «БЕС МЕЗГІЛДІҢ БЕДЕРІ»

...Анам жапқан таба нан,
Ұқсап кетті Айға әлгі,
Шоғы көкке тараған,
Жұлдыздарға айналды... –

Қазыбек Исаның өз үні. Бұл поэзиядағы ақық ойдың жұғыны!? Мүмкін оны тағы да өлең өрісіндегі бір қисында «рифма» дейтін ұғымға тіркеуге болады. Ғасырлар бойы үздіксіз бүкілұлттық әлемге айналған осы бір қазақы ып-ыстық ырғақтан түрлі мазмұндар өнеді. Қарапайым рәміз секілді күйма тенеулерден құдіретті лептер еседі. Оқырмандар ақындарды шеберлігіне сай – «ешкімге ұқсамау» деген жағынан қарай алмайтын денгейде емес қазір. Биік талғам да қалыптасқан. Алайда, Қазыбек Исаның өлеңдеріндегі бейғажайып сызбаларды басқа тілді оқырмандар өз тілінде оқыса – ұлттық өлеңнің түрлі бояулары тағы бір белеске өте шығар ма еді!?

Осындай тосын ренді жырлардың белгілі бір таптауырын қағидаттардан аттап өтуі – (transcendentalis) жаһандық жаңғыруы тек бүгін ғана ізденіс аймағында тұрған жоқ. Кезінде Қытай жауһарларын әлемге таңбалаған Дү Фү (712–770) секілді ұлы ғұламалардың үні басқа болса да, бояулары көшпелі қауым біздікінен онша өзгеше болмаған. Қазыбектің өлеңдерінен тәңірге ұшатын көшпелі тылсым табиғилық рені бізге етене жаттаулы болса да, басқаға тіптен – соны.

...Тұманды күн. Түнеріңкі ол дағы,
Тасырқатар тастақ жолдың тоңғағы... –
Қазыбек өзіне жолыққан мұң мен қуаныштың бәрін көшпелі өркениеттің сұлба сүгіреттеріне байлайды.

Қарап отырып осы «тоңғақ» сөзінің қолданысына риза боласың! Жол бойындағы әсірекулгін реннің әйдік шырқауы – өлеңде осылай зерленген. Ұшпалы ұйқас емес, қарлығаштың ұясы секілді жып-жылы шебер жасалған бедер.

Бірақ, мен мұнда қандай бір қалып пен жаттанды үлгі туралы айтып отырған жоқпын. Өлеңдегі ешкімге бой бермейтін арын мен екпіннің бірі – екіншісімен нақты байланыста болуы шарт емес. Ауада қалықтаған бұлттардың мұң болып көрінуі – оны көкірек көзімен көре білер ақеспе хас таланты бар ақын – Елміз.

Біз. Зәуде кейбір әлетте бей тылсыммен тілдесуші, ерекше жан нәзіктігімен ұштаса келетін сәтті саз шумактары арқылы дарқан даламен сырласа алар қасиет қонған дарын иелерінің түп ортасында осы Қазыбектер жүр.

Шеліркеген байтақ алап, шыррайнала жан біткеннің аңқасына бірден ете жетпей тұрғанда ұмай дала көгінен ұлпа аңсаған дүниеге жыр бұршақтары нәр болып жауады.

...Кең дүниеге кеберсіген ерніме,

Ұлпа ұшқындар қонбай жатып ериді... – деген бір тосын жолдар тура сезімге оралады. Алтайдың ақық иінді асқарларынан хабаршыға қайырылатын қайран тамшылар сынды. Табиғатпен табиғатша ымдасу!!! Түн мен таңның түйіскен жиегіндегі үлбір шуақтың өлең болып келер һәм жымдасу тұсы осы аралық. Ақынның әлемі басқа ғаламның бір үзіндей дара. Ақын тек ол, өз әлемінің ғана ықтиярында өмір сүреді.

...Саған дейін жазған өлең –

Желқобыздың желігі.
Гөзалыма арналған сөз ғазалым ғой ең ұлы.
Азсарыңа ашылады нәзік ақын көңілі –
Күннің көзі көрінбесе –
Гүлдің қиын өмірі... –

Қай кезде де ақын сезімі алысты аңсайды. Шарқ ұруы... Егер жақсы ақын жанүздігер жанашылдыққа қарай жүгірмесе, үнемі қайталанса, онда күллі поэзия шегініске кетері хак. Шегініс – өз қасіретімен орнайды. Қатерлісі – қаперлі ояу оқырманнан айырылу.

Қазақ поэзиясындағы Тұманбай мен Жүмекеннің, Мейірхан мен Тыныштықбектің, Фариза мен Гүлнәрдің кезеңдері – елдің бүкіл әдебиет өрлеуіне ықпал еткенін байқауға болады.

Тәңірден уақытша қарызға алған рухани ғұмырда өзгенің жамаулы өркениетінің жамылғысы астында мінгірлеп жүру, жарамсақ ода жазумен машықтанудан ақын өзін аулақ, сергек ұстайды.

«...Поэзия – мұнымдағы тұмар-ды,

Көзіңді жұм –
Көрме менің күнәмді...» – дейді. Сөйтеді де – «Ақын арызы» өлеңіменен өзіне өзі жауап береді. Бұл да ғибрат. Қаймана жұрттың кеудесінде тұмадай тұнған сырды ақын еппен, ұтымды ойларымен ақтарып жөнеледі.

Қазыбекте «отан» туралы өлең атымен жоқ... Бірақ – «Қарабұлақ» өлеңінде «...Басына кеп бір мезгіл байланады, Желіндері сыздаған бұлттары...» деген элегия түріндегі шырқау жолдары бар. Қазақтың қасиетті жер-суына деген саф сағыныш, махаббат сарыны! Ол – жер мен суды, ну мен құсты суреттеуге келгенде, бір тылсым «үнмен» көсіліп-көсіліп алады. Қазыбек ақын – қазақ жер-суының жоқшысы.

Бүгінгі қоғамдық су жаңа қарым-қатынас, эволюциялық өмірдегі терең өзгерістерге сәйкес ұлттық поэзия да өз астарын өзгеше өнмен

байыта бастады. Ендеше, Қазыбектің жырлары шығыстық рауаяттан да – көне славяндық һауаттан да, Кенестік дәрі сінген ұрани қалыптан да, тіпті жана еуроцентристік үлгіден де өзгешелеу, ұлттық сүрлеумен түрен тартып келеді.

XIX ғасыр басында ағылшындар әлемінде найзағай болған үш ірі ақын – Жон Китс (1795–1821), Перси Биш Шелли (1792–1822), Жорж Байрондар (1788–1824) еске түседі! Ал, қазақта – Қасым, Мұқағали, Төлеген. Алғашқы ағылшындың үшеуі – біздің соңғы үшеумен үндес. Тіпті – алдыңғысы да, соңғысы да бірінің соңынан бірі мына дүниені тастап, бақилық болса да, поэзия әлемінде жұлдыз кейіпінде жанады.

Алайда, ішінде Қазыбекі бар – қазақ поэзиясы мөрленген (иероглифтік) жүйеден ада келеді деген сөзден аулақтамыз.

Біз де бергісі – бес, арғысы – жеті ғасырдың үні бар. Сол үшін тек поэзия әлемінде бағзы француздық аса сергек өткен ұқсас ғасырлардағыдай ұқсас жағдайда келе жатқандаймыз дейміз де. Мысалы, Омарғазы, Тыныштықбек, Мұрат Шаймарандардың идеограмматикалық сарынды поэзиясы келді. Өлең жазатындарды сырт қарасаң, бәрі біртекті ұқсас. Ал, ішкі – «бойы» мүлдем бөлек. Өйткені ол – Поэзия.

Бір кезде – әлем орта ғасырда да, желеу өлеңдермен шала бүлінген. Біз де одан қалыс қалмадық. Өткенді мансұқтаумен арпалысқан кезіміз Мағжандарға келіп тірелгенде ғана есімізді жидық. Бірақ, толық емес...

Солай, бұл орайда ақында қандай бір «жеңіс» туралы бедеу өлеңдер көрінбеді. «Жеңіс!» – деп тымақты аспанға атып, біреу үшін көше тұрғызып, гүл қойған жылдардағы түссіз поэзияны да емес-емес естідік.

Демек – Исаның немересінің «Сәкеннің соңғы сүгіреті...» толғауын оқығанда «жынын» келеді... Концлагерлік жүйедегі бір кілтипан ғана айтылады!? Өлеңнің басталуы мен аяқталуындағы аныс – қоңыр елдің қобызының сызылған жыртық сүгірет – тағдыры.

Поэзияда кеңістік деген ұлы ұғым бар. Сол, Кеңессіз кеңістікте біздің ақындар жаратушы туралы жарты құдайлық жырлар беріп жүр. Оны ұлы Тәуелсіздіктің шуағы деуге де келеді. Қазыбектердің осы тақырыпта жазған өлеңдері болса, оны осы ғасыр екшемейді. Ол басқа дәуірдің қарекеті, еншісі, мүмкін ол да оқыстан туған өлең шумағындай мәңгі қалуы керек.

Ақында кара халықтық сана, көптік

пиғылда (таптық тұрғыда емес – С.Р.) жазылған өлеңдер баршылық. Кара өлеңдегі астарлы қаражібек сарын – соның жұғыны. Оның дәлелі – «...Ақ бесіктің әуелеткен әлдіні, әлі жалғап келе жатыр ән-күйім...»

Көне гректегі бұқаралық кара әуезді жырлардан суперөркеніетік супер өркенге дейінгі философиялық қайырымдар халықтың төл құжатына арналған. Шүкір.

Жалпы поэзияға келген жақсы шайырлардың жырлары бір бегзадалық шуақты күйді жамылып келеді. Қазыбек Иса – «... Елес.Тұман. Екі есті, күйде келе жатырмын. Кешегі күн – көмескі, үйге келе жатырмын...» дейді. Бұл жалпы қисын (substratum) бойынша – «шын сөз». Иә, поэзия, проза түп-түгел, жалпы әдебиет текті бегзадалар қолына қарай өгіп, өрлеп кетті. Бүгінгі өлең бұрынғы соңуірмедегіден мүлдемге бөлек. Бүгінгі қазақ әлемі орта дәулетті әлеумет қалыптастыру үстінде.

Бұрынғыша – «аштық» жырланбайды, тоқтық – қанағатымен жақсы мәйегі бар қауымға ауысты да. Иә, енді жұртқа жаһани жариялы жырлар ғана керек.

Үндінің Жавахарлал Неруі айтқандай – «кедей-кепшіктің жер кепесінен жетіскен өнер тумайды, себебі, поэзияның жеткен тұрағы ашқұрсақта емес, мәйекті ауқаттылардың санасымен өзектес...» Жуырда ғана айтылған леппе ме дейсің, бірақ бағзыдан ұласқан көмескі ой.

Қазыбектер жүрген қазақ поэзия әлемі енді өз арасынан – «одагерлер одағы» деген пәкін-шүкін мәжбүрлік жасаушы жүйені сиам егіз туғызуға болмайды. Мұндағы ең негізі өңгіме – қазіргі қазақ поэзиясы туралы болып отыр.

Дүниедегі ақындардың барлығы өз өмір сүрген дәуірін жақсы көрмеген-ді. Ал, қазақ ақындарына XX ғасырды күшпен жақсы көргізді.

Сонау, тіпті Эпикур мен Хафиз де «жезекше» аристократизмі туралы жырлағанда өздерінің «мені» сол қоғамның құрбаны болғанын жасыра алмайды.

Егер қазақ дүниесі өміршен екені рас болса – ең зау, ең тәңірі өнерді бағындыра алады. Поэзия үшін де қазақ әлемі – «ұмытылған ұлт» секілді болып алыста қала алмайды.

Соңғы кездегі Қазыбек өлеңдерінде «ақыл соты» туралы ойлар кездесіп қалады. Шынында қазақ өлеңі – «ақыл соты» секілді. Оның алдына барлық дүние жауап береді. Абай... Рух ұлығы ишара еткен... Ешбір Конституцияда жазылмайтын әділ шешімдер мөрленеді. Осы ақынның «Ақиқат дауысы» өлеңін оқуға кеңес берер едім. Бұл ырғақтың ішкі жанайқайы нағыз харизматизм!

Қазыбек Исаның «Жапандағы жалғыз үй» атты өлеңі көшпелі өркениеттің керемет бір бояулы ишараты секілді. Түземдіктердің ішкі тасына үнілу, қайда да бір кезітетін кара бұйра бояу емес, кара мекенін сағынып келе жатқан жыл құсының қаңқылы іспетті ғажайып дүние. Кара шаңырақ, кара бала, кара мекен философиялық ізіне түссең – ең үлкен масштабта бүгінгі Қазақстанды көз алдыңа елестетесің. Кара өннің де қандай ғажайып бояу екенін іштей ұғынасын. Сезініс деп осыны айт.

...Қара өлеңің тыңдайды дала ғана...

Қара талдай сарғайған жапырақпен,

Қарайлайды қарайған сағанаға...

Қарашада қара үйде қара бала...

Өлеңнің өсетін кезі және өлетін шағы болады. Өлетін шағы – жарамсақ ода, сөздің киесінен тыс әсіре хаостық мағынасыздыққа ұрыну. Өзінің өлеңінің көтеремдігін білмей тұра, өзін өзгеден өте биік санайтындар бар. Кем емес, арғы жағы ештеңе. Ұлы әдебиеттің саясында бәрі болады. Көшпелі киіз үйдің шаңырағынан көк кеңістігін көруге де.

Жалпы Қазыбек Иса ақынның мұраты – қаймана жұрттың мұраты. «Мұрат» – деген бір өлеңі бар екен. Көшпелі өмірден ұласқан көшпелі өлең. Өркениет тоздырған өңіне қарай кездейсоқ жазылған өтініштей... Даланың бетіне түскен жарақатты өзінің жүрегіне жабысқан кінәраттай сезіне алатындар ғана осындай ғазиз жырларды жаңбырлата алады.

Сұраған РАХМЕТҰЛЫ,
ақын, Тарих ғылымының кандидаты.

09 қаңтар 2018 жыл.

Дереккөз: «Қазақ Әдебиеті» газеті,
26 сәуір, 2019 жыл.

После предложения президента Владимира Путина строить АЭС в Казахстане эта тема стала одной из обсуждаемых. Вызывает удивление – ведь у нас ресурсов хватает: уголь, газ, вода, ветер, солнце. Зачем богатому ресурсами Казахстану опасная АЭС?! Например, есть потенциал развития энергетики на основе гидроэлектростанций.

ЧИНОВНИК, КОТОРЫЙ СМОГ СЭКОНОМИТЬ МИЛЛИАРДЫ

НЕОБХОДИМЫ ГЭС ВМЕСТО ОПАСНОЙ АЭС

Об этом сообщил в 2017 г. тогдашний председатель Комитета по водным ресурсам МСХ Ислам Абишев: «Везде, где строятся новые водохранилища, мы при проектировании обязательно будем учитывать установку ГЭС. И чтобы не тратить государственные деньги, мы это оставляем за инвесторами, для которых это бизнес. Чтобы они считали, строили, получали электроэнергию, продавали ее и возвращали свои деньги. Естественно, если будем строить согласно СНиПу».

Он также сообщил, что можно предусмотреть строительство ГЭС и на 41 водохранилище, подлежащее реконструкции. Эти планы включены в Госпрограмму развития агропромышленного комплекса РК на 2017-2021 гг. (06.10.2017, inform.kz).

За 2016 г. гидроэнергетика обеспечила 63% возобновляемой и 17% вообще всей электроэнергии в мире. А у нас лишь 12,3% электроэнергии дают ГЭС. По этой причине в предложении Абишева просматривается большая экономическая выгода: есть значительная разница в строительстве ГЭС с нуля и ее строительстве на готовом водохранилище для инвестора. При таком рациональном подходе потребность в очень дорогой АЭС отпадает и экономит огромные финансовые ресурсы.

Здесь мы наблюдаем стремление к комплексному решению определенных проблем и экономии финансов. Такой подход издавна отличает Ислама Абишева по работе на различных постах.

НОВЫЙ ПОДХОД К СТАРЫМ ПРОБЛЕМАМ

Об этом заявил еще в 2008 г. тогдашний вице-премьер Умирзак Шукеев. «Пример ЮКО показывает, что программа «Чистая вода» в республике может быть выполнена гораздо меньшими средствами.

Об этом накануне на совещании в Шымкенте заявил вице-премьер РК Умирзак Шукеев. Выслушав доклад первого заместителя акима ЮКО Ислама Абишева, рассказавшего о новом подходе к выполнению программы, У. Шукеев отметил, что «за семь лет в ЮКО потратили 7 млрд тенге, всего обеспечили 221 тыс. населения. А при новом подходе, когда тщательно все просчитали, заставили акимов самих разбираться, то потратили 230 млн и обеспечили 140 тыс. людей». Вице-премьер резко высказался в отношении качества выполнения республиканской программы «Чистая вода». «Контроля нет, проектных организаций нет, как смету считать – никто не знает... Это же миллиарды уходят. С начала программы по республике 80 млрд тенге ушло! А тут контрастно показано, что за малые деньги можно сделать большую работу», – сказал У. Шукеев (В Казахстане программа «Чистая вода» осуществляется расточительно, бессистемно и бесконтрольно – вице-премьер. kt.kz, 18.12.2008).

Экономный и хозяйственный подход Абишева продолжился и на посту акима Усть-Каменогорска. Об этом в свое время он рассказал в одном из интервью.

«Но ведь во всех школах есть проблемы – где-то крыша течёт, где-то санузел не работает, где-то с теплом проблемы. Мы выбрали самое необходимое. Посчитали смету – 1,5 млрд. тенге. Я проверил выборочно – оказалось, что смета завышена. Оставили 540 млн. И из этих денег мы сэкономили 49 млн. Ни одна школа не сможет сказать, что ей не дали денег, или мало дали».

«Водоканал» принёс мне смету на 6 млрд. тенге. На эти деньги вообще всё можно сделать по «Водоканалу». Я посмотрел выборочно некоторые проекты – суммы явно завышенные. Возьмём дюкер в районе Аблакетки. Это две трубы – «пятисотки», гидроизолиро-

ванные, пролегающие под водой. Материалы вместе с доставкой стоят около 15 млн., работа обычно стоит 30% от стоимости материала, но возьмём даже 100% – ещё 15 млн. Итого 30 млн. А они дали смету на 250 млн. Таких моментов неясных было очень много. Здесь нужен хозяйский подход, чтобы относились к предприятию, как к своему. Если же ту работу, которую можно сделать за 100 тенге, будут стремиться сделать за 500 тенге бюджетных денег – ничего у нас не получится. Мы дали «Водоканалу» 500 млн. Я запретил отдавать эти объёмы другим подрядчикам. Это привело бы к удорожанию работ. Если нужны дополнительные рабочие – их можно принять в рамках «Дорожной карты». За счёт этого мы сумели реально сделать работ почти на миллиард».

Дорожники просили 4 млрд., сделали этот же объём работы за 2,3 млрд. А вообще я уже очень часто слышал в ответ на свои предложения, что «это невозможно, это нельзя». А нужно просто искать пути решения вопроса. На решение проблемы водоснабжения микрорайона Прохладный мы потратили всего 4 млн. тенге. А ведь проблема стояла десятилетиями» (<http://flashpress.kz/blog/flash/369.html>).

ЧИНОВНИК, КОТОРЫЙ СМОГ СЭКОНОМИТЬ МИЛЛИАРДЫ

Такой подход прослеживался с приходом Абишева и на работу в Комитет по водным ресурсам. Например, Ислам Алмаханович уделял большое внимание развитию сельского хозяйства в комплексе с водными ресурсами. В частности, с восстановлением лиманных площадей решались проблемы животноводства, птицеводства, восстановления поливного, лиманного орошения. Потому что большое значение в создании прочной кормовой базы животноводства имеет лиманное орошение.

К примеру, надо восстановить 800 тысяч га лиманной площади: сколько денег и времени нужно?

Ислам Абишев дал такой ответ: «Больших денег не требуется. Приведу пример. Был в июне 2012 г. в Уилском районе Актюбинской области, там 16 тысяч га лиманной орошаемой земли. Мне сказали: нужны большие деньги на восстановление этих земель. Поговорил с одним местным жителем, который давно там живет, от него получил необходимые сведения. Даже он предполагал, что уйдут около 2 млрд тенге в течение 2 лет. Я сомневался, что для такой работы необходимы большие деньги, потому что были некоторые наработки, и хотелось проверить их на деле. Испытал это – получилось. В итоге за 3-4 месяца восстановили 12 тысяч га за 37 млн тенге, а думали – нужны 2 млрд тенге. И мы завершили работу за малые деньги и подготовили земли для дела – весной паводковые воды задержим на этих полях».

Теперь можно приблизительно знать, какая сумма необходима для восстановления 800 тысяч га. Ведь законы физики везде одинаковы. Если округлим сумму, то получится около 3 млрд тенге по моему методу, а не по расчетам «бизнеса». Пусть даже с учетом дополнительных расходов будет 3-4 млрд. И еще на ежегодное содержание около 100 млн тенге. С увеличением количества скота у сельчан будет освоение этих земель. Это первый шаг к развитию животноводства, его основа».

И как специалист «старой закалки», Абишев видел решение проблем сельского хозяйства не только комплексно, но и в сравнении с советским опытом.

Например, Ислам Алмаханович отметил: «Наши поливные земли инженерно подготовлены под крупные хозяйства: крупные каналы, их ответвления. Вот идет магистральный канал на 60-100 кубов, из него выходят межхозяйственные каналы, из них – внутрихозяйственные, из них – оросители 3 и 4 порядки. Все они рассчитаны под определенное хозяйствование».

А как сейчас обстоит дело? Вот поле, оно разбито на многочисленные мелкие участки со своими хозяевами, и каждый частник из этого множества сеет то, что он желает нужным: кто – тыкву, кто – люцерну, кто – подсолнечник и т.д. Я предлагаю отойти от канальной системы».

Мы должны объединить частных. К этому призывают и государственные программы. Мы даем воду, вода у нас государственная, но говорим: на этом поле в таком-то году согласно севообороту будете сеять овес – все 100 пайщиков, на этом поле все крестьяне будете сеять люцерну, здесь все – хлопок и

на следующем поле тоже – хлопок. А потом будете меняться полями согласно севообороту. Нельзя допускать деградации земли. Ведь давно были созданы соответствующие каналы, скважины, коллекторы, гидромодули – все было рассчитано. Поэтому для поля с овсом воду подавали в апреле, после переключали воду согласно теории и практике севооборота. К тому же это намного сокращает накладные расходы, связанные с использованием техники для всего поля один трактор или комбайн».

Неудивительно, что через 5 месяцев работы на посту председателя КВР Ислам Абишев в 2012 г. сообщил, что после тщательной ревизии 19 крупных проектов комитета, на которые планировалось потратить 395 млрд тенге, на их реализацию надо 93 млрд. тенге. Эту информацию затем подтвердили в МСХ и заявили об экономии 300 млрд тенге (\$2 млрд) при реализации госпрограммы по развитию водоснабжения. В процессе детального анализа проектов сотрудники КВР столкнулись с различными вариантами до 5-, 6-кратного сокращения расходов. В результате были выявлены причины удорожания проектов. В частности, по групповым водопроводам СКО были включены все сельские населенные пункты (СНП), имеющиеся на карте и в статистике, но в них давно уже не проживает ни одного человека. Кроме того, с учетом перспективы значительно завышено количество населения в СНП, но динамика за последние 5 лет показывает снижение численности населения в некоторых поселках. Также было необоснованно завышено количество скота. В программу были включены все села, даже с имеющимися подземными источниками водоснабжения, где возможна организация локального водоснабжения. Построенные ранее водоводы – огромного диаметра с мощными насосами с высокими эксплуатационными затратами – загружены не более 20% от проектной мощности. «Исключение нецелесообразных составляющих проектов, отмеченных выше, значительно снизило объем водопотребления. При этом учитывалось развитие на 20-30 лет. Нам применено такое решение – водоводы диаметром 1000 мм мы разбили на 2 диаметра по 500 мм. А это дает возможность снизить мощность потребления насосов, что намного сокращает капитальные и эксплуатационные затраты», – пояснили в ведомстве.

А в конце 2017 г. стало известно: около 900 млрд. тенге было сэкономлено КВР при пересчете бюджета госпрограммы по управлению водными ресурсами. Как рассказал Абишев, в 2014 г., когда была принята госпрограмма, на ее реализацию был предусмотрен один триллион 535 млрд тенге. Такую сумму рассчитала иностранная консалтинговая компания. Однако КВР провел ревизию программы и выделил множество пунктов, по которым можно сократить расходы. «Было дано личное поручение Президента тщательно рассмотреть программу. Потому что слишком большой бюджет. И в результате у нас появилась другая цифра – 654 млрд. тенге. Разница в 880 млрд», – отметил Абишев (today.kz, 06.10.2017).

В итоге Ислам Абишев останется в истории как чиновник, который смог сэкономить миллиарды государственных денег.

Дастан ЕЛДЕС
d.eldesov@mail.ru

АЙМАҢДАЙЛЫ

ИСЛАМНЫҢ ИГІ ІСТЕРІ

Әр кезеңдерде байтақ Қазақ елінің бірқатар аймағында шаруашылық тізгінін ұстап, біліктілік пен іскерлік үлгісін танытқан Ислам Әбішев таяуда пайғамбар жасы алпыс үшке толады. Республикалық «Қазақ үні» газеті осыған орай әрдайым биік деңгейден көрінген атпал азаматқа қатысты «Исламның игі істері» атты арнайы айдарды одан әрі жалғастырып, көпшілік қауымға ол атқарған игілікті істер жөнінде кеңірек әңгімелеуді дiттеп отыр.

ЕЛІНІҢ АРДАҚТЫ ҰЛЫ

Сенде тас та қастерлі,
аспан да алау,
Сенде жанды тербетер
дастан бар-ау.
Менің мына өмірге
құштарлығым,
Сені жақсы көруден
басталған-ау,

– деп ұлтымыздың ұлы ақындарының бірі Қадыр Мырзаліев жырлағандай, Тәуелсіз елін, туған өлкесін шынайы сүйіп қастерлейтін азаматтар киелі Мырзашөлден де көптеп шыққан. Осы қасиетті өлкенің дарынды ұл-қыздары бүгінде кең байтақ еліміздің түкпір-түкпірінде абыройлы еңбек етіп, ел мерейін асырып жатқаны да белгілі. Солардың бірі хәм бірегейі Ислам Әлмаханұлы Әбішев десек ешбір қателеспейміз. Балалық шағынан алға ұмтылып биік белестерді бағындыруды арман еткен ол алғашқы еңбек жолын механизаторлықтан бастады. Алматы политехникалық институтының энергетика факультетін үлгілі аяқтаған Ислам Әлмаханұлы кибернетика институтында ғылыми қызметкер корпорация төрағасы, аудан, қала, облыс әкімдерінің орынбасары сияқты лауазымды қызметтер атқарды, халықтың абыройына бөленді. 2014 жылдан бері Қазақстан Республикасы Су ресурстар комитетінің төрағасы болып істеді. Жалпы ол қай жерде, қай салада жұмыс істесе де барлық білімі мен ынты жігерін жұмсап еңбек етеді. Адалдық пен кішіпейілділік, бауырмалдық сияқты таза адами қасиеттерді бір бойына молынан жинақтаған басшы азамат жүрген ортасында үнемі құрметке бөленді. Мұнымызға Оңтүстік Қазақстан облысы әкімінің бірінші орынбасары болып жүргенде су тасқынынан зардап шеккен Сарыағаш ауданының тұрғындарына берілген көмекті аса тиімділікпен ұйымдастыра білуі, Өскемен қаласына әкім болып тұрғанда оны шығыстағы шырайлы қалаға айналдыруы, оған ұлттық рух әкеліп ұлы Абайдың биік тұғырлы ескерткішін орнатуы, сөйтіп Халықаралық деңгейдегі «Шығыс шынары» мүшәйрасын өткізуі, тағы басқа да игілікті істері мысал бола алады. Елбасымыз Н.Ә.Назарбаевтың өзі Өскеменге келгенде құлпыра түскен қаланы көріп риза болғаны тағы рас. Сол орысы көп Өскеменнің кезінде Исекеңді қинала қарсы алып, кетерінде қимай қоштасқаны да көпшіліктің есінде. Шығыс

Қазақстан облысының әкімі болып тұрған Б.Сапарбаев мырзаның оған «Қала мен облысқа сіңірген еңбегі үшін» медалін беруінде де үлкен мән-мағына жатыр. Мұны Ислам Әбішевтың атқарған қызметіне берілген әділ баға деп білгеніміз жөн.

Ислам Әлмаханұлы республикалық су ресурстары комитетінің төрағасы болып тағайындалған соң «Сулы жер – нулы жер» қағидасымен еңбек етіп, Елбасымыздың тапсырмасымен маңызды саланың өрге басуы жолында тың жобаларды жүзеге асыруға бел шеше кірісті. Ұзаққа бармай-ақ бүгіндегі Жетісай, Мактаарал аудандары аумағындағы 60 мың гектар егістік жерді ағын сумен қамтамасыз етуге қауқарлы машиналы канал құрылысының пайдалануға берілуін, Шардараны Жетісай, Мактаарал аудандарымен байланыстыратын қысқа жолдың ел игілігіне айналуын да халық осы Ислам Әлмаханұлының есімімен байланыстырады.

Исекең өнер мен әдебиетті жанындай жақсы көретіндігімен де өзге басшылардан ерекшеленетін азамат. Шығыстағы Өскеменде әкім болып тұрғанда тұңғыш рет қазақ тілді «Өскемен» газетін ашып, әлеуметтік – тұрмыстық жағдайы төмен талантты әнші-композиторлар мен ақын жазушыларға демеуші болғаны, оларға қуаныш сыйлағанына да ел куә. Көпбалалы қарапайым отбасынан шығып, тұлға, мемлекет және қоғам қайраткері, меценат дәрежесіне дейін жеткен жерлесіміз Ислам Әлмаханұлы Әбішев 63 жасқа толып отыр. Бұл жаны жайсаң азаматтың толысқан шағы. Әлі де оның тәуелсіз еліне, туған өлкесіне бергенінен берері көп деп білеміз.

Ақындарымыздың:

Толқығанда сезім-ай,
Аппақ арым тілегім,
Туған елім өзін ғой,

Арка сүйер тірегім, – деп жырлағанындай, Мырзашөлден қанат қағып, еліміздің жарқын болашағы үшін аянбай еңбек етіп жүрген абзал азаматты мерейлі жақсымен құттықтаймыз. Оның денсаулығының мықты, отбасының аман болуына тілектеспіз.

Жетісай, Мактаарал аудандарында тұратын бір топ азаматтардың атынан еңбек ардагерлері:
Т.Жүнісов, Б.Серіков, О.Нұржанов, А.Өтепов, И.Үмбетбаев, Ж.Әбибуллаев және С.Әбдраймов

ИСЛАМ ӘБІШЕВ БОЛМАСА, БІР ЕЛДІ-МЕКЕННІҢ ТАРИХЫ ШАШЫЛҒАН КҮЙІ ҚАЛАР ЕДІ

Ислам Әлмаханұлы Әбішев – Түркістан облысы, Шардара ауданы, Көксу соvxозында өсіп, ержеткен. Әкесі – Әлмахан Әбішев Көксу кеңшарында ауыл шаруашылығы саласында және қойма менгерушісі болып жұмыс істеген.

Ислам аға мектепті алтын медальмен бітіріп, жоғары оқу орнын ойдағыдай тәмамдап, қызметке орналасқаннан кейін

нын айтсам, мешіттің іргетасын құюға да жетпеді.

Соның барлығын байқап жүрген Ислам Әлмаханұлы бір келген сапарында ауылдастарының бәрін жинап: «Құрметті көпшілік! Қадірлі менің жерлестерім. Сіздер ешнәрсеге әуре болмаңыздар. Мен Сіздердің ниеттеріңізді, ықылас-пейілдеріңізді өте жақсы түсініп тұрмын. Бірақ қанша әрекет жасағанмен шамаларыңыз келмей жатыр. Сондықтан, осы

де іштей түйсінгенім, егер Ислам Әлмаханұлы қаражатпен қолдау көрсетпегенде бір елдімекеннің сексен жылдық тарихы шашылған күйі қалар еді. Міне, жақсының жақсылығының арқасында

«Сыр бойында ауыл бар» деген сырға толы үш жүз он төрт беттен тұратын керемет тарихи кітап өз оқырмандарымен қауышты.

Мен Ислам Әлмаханұлының ұланғайыр даламыздың бір шетінде өзімен өзі қоңырқай тіршілік кешіп жатқан қарапайым

де ешуақытта Көксу өңірін есінен шығарған емес. Оңтүстікке сапарға шықса, әрдайым ауылға соғып, ақсақалдардың қолын алып, өмірден өткендердің үйлеріне кіріп дұға жасап, бірге оқыған достарының қуаныш, жақсылықтарына «құтты болсын» айту дағдысынан бір де бір рет жаңылған емес. Қаншалықты қым-қуыт қарбалас тірлікпен жүрсе де Исекеңнің ерекше бір қасиеті – ол кісінің есте сақтау қабілеті және соншалықты құнттылығы. Егемен болып еңсемізді тіктеп, Кеңесті дәуірде өткізіп алған олқылықтардың орнын толықтырып, ата-бабаның ізімен салынған салиқалы да сара дінімізбен аядай ауылымызға лайықты мешіт салу әрекетіне ауыл тұрғындары болып кірісіп кеткенбіз. Алайда, ары тартсаң арыға, бері тартсаң беріге жетпейтін тұрмыс ауыртпалығының әсерінен екі-үш жылдай бастаған тірлік аяқсыз қала берді. Жиналған қаражат мардымсыз болып, шы-

мешіттеріңізді мен өз қаражатыма салып берейін. Мен сіздердің араларыңызда өстім, ержеттім. Осы ауылда Әкем, Анам, туған ағам, жемгем Сіздермен бірге қаншама жыл ғұмыр кешті. Мен Сіздерді сағынып келемін. Араларыңызда екі-үш күндеп жүргім келеді, емен-жарқын отырып, төрлеріңізде аунап-қунап жатып шәй ішіп, бұйырған дәмдеріңізді татып сұхбаттасқым келеді. Өкінішке орай, қолым тие бермейді. Сондықтан, мені де жақсы түсініңіздер. Ал мешіттеріңізді бір жылдың ішінде салып беремін», – деді.

Азамат айтқан сөзінде, берген уәдесінде тұрды. Мешіт күні бүгін де киелі Көксу ауылында талапқа сай, иман байлығында жүрген жамағаттың әжетіне жарап келе жатыр.

Ислам ағаның Көксу ауылына жасаған тағы бір, бір емес, бірегей тірлігі Көксу ауылының жетпіс бес жылдық шежіре кітабын шығаруға демеушілік көрсеткені. Мен бұрын-соңды мұндай тірлікті істеп көрмесем

қазақы ауылға жасаған бір ғана қайырымдылығын айтып отырмын.

Қас жаманға мал бітсе,
Ебіменен жидым дер,

Бұл күнде өзім болдым дер, – деп нақылит жырларда айтылғандай, өзімен өзі бола салғандай, ауыл тұрмақ, әке-шешесін танымай, танып жүргендер қаншама?! Алла ондайдың бетін аулақ қылсын.

Не дейміз енді?!

Арғымақтың жолында жазығы бар, оры бар,

Азаматтың жолында бақыты бар, соры бар, – дегендей Исламдай иманжүзді ағаның басына азырақ қырсық айналып тұрған соң, ара ағайындай араша сұрағанымызды Алаш жұрты айып көрмес.

Бірін-бірі батыр дейтін, өсер елдің ұрпағы емес пе едік?!

Әбдіғаппар АЙДАРОВ,
ҚР Журналистер
Одағының мүшесі

Түркістан облысы
Шардара ауданы

АЗАМАТЫ ҚАЗАҚТЫҢ

ЖАҢАШЫЛ ДА, ЖАНАШЫР БАСШЫ

Су шаруашылығы ардагерлерінің атынан алғыс

Жамбыл облысына қарасты су шаруашылығы нысандарының басым бөлігі сонау кеңестік кезең ішінде салынған. Ұзақ жылдар бойы жөндеу көрмегендіктен, нақты қолданыстағы жүйелер іс жүзінде өз міндеттерін толыққанды атқара алмайды. Сол себепті едәуір бөлігі қайта жаңғырту жұмыстарын қажет етеді. Облыста осыған байланысты бірқатар жұмыстар атқарылып жатыр.

2017-2021 жылдарға арналған Қазақстан Республикасы Агро-өнеркәсіп кешенін дамыту мемлекеттік бағдарламасы бүгінде өңірімізде айрықша қажеттілігі байқалып отырған мәселе, ең бір «жанды жерімізді» тап басуымен құнды болып отыр.

Осы аталған бағдарлама Ислам Әбішев Су ресурстары комитетінің төрағасы қызметін атқарып тұрған тұста ол кісінің орасан зор еңбегінің, байқампаздығының, іскерлігінің, жаңашылдығының және өз жұмысына шын жанашырлығының арқасында Жамбыл облысында алға жүріп, іске асқаны белгілі.

Бүгінгі күнде, бағдарлама, аясында 436 нысанды қайта қалпына келтіріп, 86,2 мың гектар игерілмеген суармалы жерді мемлекеттің кепілдемесімен Халықаралық қаржы институтының есебінен іске қосу жоспарлануда.

«Еуропа қайта құру және даму банкі» тарапынан 51,271 мың гектарды қамтитын 264 су шаруашылығы нысанының 31 дана

жобалау жұмыстары толығымен аяқталып, қайта қалпына келтіру құрылыс жұмыстарына 27,85 млрд. теңге жұмсалуды көзделген.

Ал, «Азия даму банкі» тарапынан қарастырылған қалған 172 су шаруашылығы нысанының қалпына келтіруді талап ететін 34,977 мың гектар жердің техника-экономикалық негіздемесі аяқталып, мемлекеттік сараптамадан оң нәтиже тапты. Сараптаманың нәтижесіне сәйкес, құрылыс жұмыстары 2020-2024 жылдар аралығын қамтиды деп жоспарлануда. Қайта қалпына келтіру құрылыс жұмыстарына 27,524 млрд. теңге жұмсалуды көзделген.

Одан басқа облысымызда:

— Жаңа 3 су қойма салу аясында, техника-экономикалық негіздемесі жасалынып, мемлекеттік сараптамаға өткізілді. Олар: Қордай ауданындағы Бірғайты өзенінде «Бірғайты» су қоймасын салу (15,5 млн. м3) және осы аудандағы Қалғұтты өзенінде «Қалғұтты» су қоймасын салу (15,0 млн. м3), Байзақ ауданындағы Талас өзенінде «Ақмола» су қоймасын салу (11,1 млн. м3).

— Апаттық жағдайдағы 3 су қоймаларына қайта жаңғырту жұмыстарын жүргізу аясында жұмыс жобалары жасалынып, мемлекеттік сараптамаға өткізілді. Олар: — Қарақоныз су қоймасының (су жинау көлемі 8,5 млн.м кубтан, 18,5 млн.м кубқа дейін) суармалы жерлері 6,0 мың га; Тасөткел су қоймасының (450 млн.м3 тан 620 млн.м3 дейін) су қоймасының суармалы жерлері 20,0 мың га; Ынталы су қоймасының жөндеу

жұмыстары аяқталса 3,8 мың га жер толығымен суғарылады;

— «Ирригация және дренаж жүйелерін жетілдіру — 2 фаза» (ПУИД-2) бағдарламаға сәйкес жалпы 15 172 гектарды (3 аудан бойынша — Жамбыл, Қордай, Шу) қалпына келтіру жұмыстары басталған;

Олар: құны 3,6 млрд. теңге құрайтын Жамбылауданы Қапал каналы бойынша 5000 гектар қалпына келтіру жұмыстары жүргізіліп жатыр. Қордай және Шу аудандары бойынша мемлекеттік сараптамадан оң қорытындысы алынып, 2019 жылдың 2-тоқсанында құрылыс жұмыстары басталады.

Қорыта келе, Ислам Әбішев мырзаның бастамасымен бастау тапқан мемлекеттік бағдарламаның жоспарланған жұмыстарын толығымен іске асырған жағдайда, Жамбыл облысына 70 млрд. теңге инвестиция кіреді, жылдық ішкі өнім 90,0 млрд. теңгеге өседі, судың шығыны 2 есе азаяды, ауылшаруашылығы дақылдарының өнімділігі 77% пайызға артады, елу мың адамға жаңа жұмыс орындары ашылады.

Осы аталған еңбектерін ескере отырып, Жамбыл облысының су шаруашылығы ардагерлерінің атынан, И.Әбішев мырзаның пайғамбар жасқа толуы қарсаңында үлкен алғысымызды білдіреміз.

**Жамбыл облысы
Су шаруашылығы
ардагерлері атынан:
А. Мамажанов,
Д. Асамбеков,
Ж. Түкебаев және т.б.**

Өмірде есімі тірісінде-ақ аңызға айналған азаматтар бар. Олар әдетте тағдырдың тар жолында тайғақтатмай, адал еңбегімен абырой тапқан абзал азаматтар. Алдында қанша қиын сынақ тұрса да мойымай, ел тілеуінің арқасында асқаралы биіктерді бағындырудан тайынбайтын бұл тұлғалар туралы тоқтаусыз жазуға болады. Өскемендіктер үшін сондай аяулы азаматтарың бірі — Ислам Әлмаханұлы Әбішев. 2009-2012 жылдар аралығында әкім болып тұрған кезінде Өскемен өзгеріп, мың құбыла түрленіп шыға келді. Еліміздегі ірі өндірістік қаланың тынысын терең сезіне білген Әбішев қаланың сәулеті мен дәулетін арттыруға айырықша еңбек сіңірді. Осыған байланысты «Қазақ үні» ақпарат агенттігі Өскемен қаласында тұрып, қызмет етіп жатқан бір топ азаматтың Ислам Әлмаханұлының пайғамбар жасына толуына байланысты толымды пікірлерін оқырман назарына ұсынамыз.

Жақсылық ОМАР, Өскемен қаласының әкімі:

— Құрметті Ислам Әлмаханұлы! Мерейлі мерекеңіз құтты болсын. Атқарар еңбегіңіз, көрер қызығыңыз әлі алда деп ойлаймыз. Сізден біз секілді жастардың үйренетін де, тәлім мен тағылым алатын да тұсы өте көп. Шығыс Қазақстанда өзіңіздің қол астында қызмет етіп, тәрбие көрген азаматтар қазір ел игілігі үшін жемісті еңбек етіп жатыр. Сіздің атқарып кеткен еңбектеріңіз ел азаматтарының әлі күнге дейін есінде. Сізге бар жақсылықты тілейміз. Басыңыз аман, бауырыңыз бүтін болсын!

Қайрат МУСИН, кәсіпкер:

Құрметті Ислам Әлмаханұлы! Осы таңда адам өмірінің тағы бір биігі — алпыс үшті алқымдап отырған Сізді көпшілік Мемлекет қайраткері ретінде, өзіңіздің осы уақытқа дейінгі ғұмырыңызды Қазақстанның өркендеуіне, дамуына арнаған зиялы азамат ретінде біледі. Өзіңіздің бойыңызға біткен ерекше қасиеттердің арқасында, оның ішінде еңбексүйгіштік, ұйымдастыру қабілетіңіздің арқасында, Шығыс Қазақстанда қызмет жасап жүрген кезіңізде өзіңізді жақсы жағыңыздан таныта білдіңіз. Бердібек Мәшбекұлы екеуіңіз Шығыс Қазақстанды көркейткіп кеткеніңізді халық әлі күнге дейін айтып жатыр. Әсіресе, облыстың дәл орталығына Абайдың ескерткішін орнатқандарыңызға көптен көп алғыс білдіреміз. Қанатыңыз талмай еңбек ете беріңіз. Сізге көптен көп рахмет.

**Владимир ГОЛОВОТЮК,
ШҚО мәслихатының хатшысы:**

Дорогой брат, Ислам Алмаханович! Я не устаю повторять: «Учение Ислама всеильно, и оно правильное». Я когда проезжаю под ульбинским мостом, даю предло-жение коллегам назвать его именем Абишева. Когда мы собрали специалистов по этому вопросу, все были против строительства дорог под мостом. Только мы с вами выступили «За!». Вы тогда приняли мудрое решение, сказали, что будем строить дорогу. Жизнь показала, что на сегодня без этих дорог невозможно проехать по ульбинскому мосту.

Аслан ҒАФҰРОВ, айтыскер ақын:

Пайғамбар жасы — алпыс үшке басқан қадамыңыз құтты болсын! Мерейлі мерекеңізбен шығысқазақстандықтардың атынан, өскемендіктердің атынан шын жүректен құттықтаймыз. Деніңізге саулық, отбасыңызға береке, жанұяңызға мереке тілейміз. Өзіңізді Өскемен қаласын басқарып тұрған кезде дарынды басшы, талантты, парасатты, білікті азамат ретінде елге көрсете білдіңіз. Халықтың ішінде бірге болдыңыз. Қай кезде де елдің қамын ойлап, көңілінен шығуға тырыстыңыз. Өскеменнің өр тауына Қазақтың көк туын желбіретіп, қала төрінде мұнаралы мешіт салдырып кеткен Сізді халық жақсы көреді. Сол ерен еңбегіңіз үшін «Өскемен қаласының құрметті азаматы» атағын да сізге халық берді. Алтайдағы ағайынның ыстық сәлемін қабыл алыңыз:

Келешегің болу үшін кең шалғын,
Тағдырыңнан тағылым болар енші алдың.
Алпыс жастың асуынан астың да,
Пайғамбар жас — 63-ке ер салдың.
Алдыңыздан туа берсін ғажап күн,
Шүкір, қазір өзге елдей азатпын.
Елмен бірге аман болып жасаңыз,
Аймаңдайлы азаматы қазақтың.

*Жаңаарқа, Қаратау,
Сырдың бойы өскен жері.
Ержетіп, білім алып,
ауылда танымал адам боп.
Құтырып өсті гүлдей көктемдегі,
сүйкімді боп.
Ержетті, сегіз қырлы, бір сырлы боп.
Майданға ел атанғанда, ол да шықты!
Қорғаймын туып-өскен жұртымды деп,
Ол сондай батыл, абыройлы текті еді.*

Курск түбіндегі шайқас Ұлы Отан соғысындағы және жалпы Екінші дүниежүзілік соғысындағы блицкриг теориясы қираған алғашқы ірі шайқас болып табылады. Брянск пен Орел облыстарының қиылысында орналасқан Поныр ауданының Курск түбіндегі жаумен қаһармандық шайқаста ерлікпен соғысып, қаза тапқан батырлардың есімдері алтын әріптермен жазылған мемориалдық кешенде қазақстандық жауынгер, артиллериялық есеп командирі, Кеңес Одағының батыры Амантай Даулетбековте бар.

1943 жылғы 9 шілдеде 1180-танкерге қарсы жою артиллерия полкінің жауынгерлері Батыс майданының жалғыз жолын кесіп тастап, фашистерге Курскке апаратын жолды бұзып өтуге мүмкіндік бермеді. Өз өмірлерін сарп етіп ержүрек жауынгерлер үш тәулік ішінде жаудың танк шабуылын тойтарып, қарсыластың адам күші мен техникасының қозғалысын ұстады. Жауынгерлер фашист басқыншыларына тойтарыс берді және жоғары батылдық пен ерлік танытты. «Поныров қалашығына жауды жіберме» деген жауынгерлік бұйрықты абыроймен орындап, Курск маңындағы қарсылас сокқысының негізгі бағытын қорғады.

«Тек бір күн ішінде ғана ержүрек жауынгерлер қарсыластың шабуылдарын қайта-қайта тойтарды және өз қорғаныс позициясын тайсалмай ұстады», — дейді қазіргі Ресей Федерациясы Поныровский ауданының басшысы В.С.Торубаров. Сол ержүрек жауынгерлердің қасында ерлікпен шайқасқан қазақстандық жауынгер Кеңес Одағының батыры Амантай Даулетбековтің Ұлы Отан соғысы кезіндегі ерлігі Отан алдындағы өз борышын орындаудың, Отанға шексіз беріліп қызмет етудің, әскери антқа адал болудың үлгісі болып табылады.

Қазіргі таңда есімдері көлеңкеде қалып келген, еш баспасөздерде ерліктері туралы жазылмай қалған батыр қазақстандық жауынгерлер қаншама? Сондай жауынгер ағамыздың бірі — «Кеңес Одағының батыры», «Қызыл Жұлдыз» орденінің иегері, майдан алаңында оғы таусылған бетте қолма-қол ұрыста ерлікпен қаза тапқан Амантай Даулетбеков еді.

Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті — Елбасы Н.Ә.Назарбаев «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласында: Адам баласы — шексіз зерденің ғана емес, ғажайып сезімнің иесі. Туған жер — әркімнің шыр етіп жерге түскен, бауырында еңбектеп, қаз басқан қасиетті мекені, талай жанның өмір-бақи тұратын өлкесі. Оны қайда жүрсе де жүрегінің түбінде әлдилеп өтпейтін жан баласы болмайды. Туған жерге, оның мәдениеті мен салт-дәстүрлеріне айрықша іңкәрлікпен атсалысу — шынайы патриотизмнің маңызды көріністерінің бірі. Бұл кез келген халықты әншейін біріге салған қауым емес, шын мәніндегі ұлт ететін мәдени-генетикалық кодынның негізі. Біздің бабаларымыз ғасырлар бойы ұшқан құстың қанаты талып, жүгірген аңның тұяғы тозатын ұлан-ғайыр аумақты ғана қорғаған жоқ. Олар ұлттың болашағын, келер ұрпағын, бізді қорғады. Сан тараптан сұқтанған жат жұртқа Атамекеннің қарыс қадамын да бермей, ұрпағына мирас етті, — деген болатын.

Ия, сонау тарихымыздың бастауында тұрған бабаларымыздың, кешегі аталарымыздың, бүгінгі әкелеріміз бен ағаларымыздың ерен еңбегі, ерлікті істері әрқашан да ұшан-теңіз. Шындығында тарихты жасайтын қазақ халқының тұлғалары жетіліп артылады. Алла Тағаланың ерекше құдыреттілігімен жаратқан бабаларымыздың қанында рух пен тектілік ұғымы біте қайнасып, ұрпақтан-ұрпаққа тарап келе жатқан ерекше қасиеттің бары жасырын емес. Сол қасиеттің арқасында бабаларымыз бен аталарымыз осынау байтақ жерімізді жаулардан азат етіп, ұрпағына аманат қып қалдырды.

лов облысындағы байырғы орыс қаласы Ливнының оңтүстігінде басталады. Фашистер ол кезде Воронеж және Сталинград бағыттарында шабуылға шыққан болатын. Жойқын соғыс нағыз осы жерде болған-тұғын. Ливны мен Касторной аудандарындағы шабуылға шыққан фашист әскерінің тегеуріні мықты болды. Осы аймақта жаз бойы кескілескен ұрыс болып, екі жақ та бір қадам ілгері баса алмады. Амантай осы канқұйлы ұрыста ерлік көрсетіп, «Жауынгерлік ерлігі үшін» медалімен марапатталды.

Ал 1943 жылдың 25 қаңтарында тағы бір шайқаста көзсіз ерлік жасап, «Қызыл Жұлдыз» орденін кеудесіне тағады. Бұл батыр ағамыздың мерейін көтерген құрмет еді.

1943 жылдың жазы болатын, 6 шілдеде Орел мен Курск темір жолдары арасындағы Поныри қалашығы түбінде кескілескен ұрыс басталады. Фашист әскерлері бар күшін шоғырландырып, Курск

жазбасындағы деректер бойынша аға сержант А.Даулетбековтің зеңбірегі жаудың 29 танк, 13 өзі жүретін зеңбірегін істен шығарып, 150 жаяу әскер мен 40 автоматшыны жойған екен.

Әскери қолбасшылық 1943 жылдың 9 шілдесінде жаумен арыстанша алысып ерлікпен қаза тапқан батырдың ерлігін лайықты бағалады. КСРО Жоғары Кеңесі Президиумының 1943 жылдың 24 желтоқсанындағы Жарлығы бойынша Амантай Даулетбековке «Кеңес Одағы Батыры» атағы берілді. Ерлігі үшін бағаланған үлкен наградамен бірге «Ленин ордені» және «Алтын жұлдыз» коса беріледі.

КУРСК ТҮБІНДЕГІ ШАЙҚАС

КЕҢЕС ОДАҒЫНЫҢ БАТЫРЫ АМАНТАЙ ДӘУЛЕТБЕКОВ ТУРАЛЫ

Бабаларымыздың бойындағы батырлық қасиеттері кешегі фашизмге қарсы соғыста да ерекше көрінді. Бабаларынан қанмен тараған рух пен тектілікті бойына жиып өскен Амантай Даулетбековтің де нағыз лайықты батыр болғаны тарих парақтарында сайрап жатыр. Олай болса батырдың өмір жолы мен соғыстағы ерлікті істеріне тоқталып өтсек.

Амантай Даулетбеков Қарағанды облысы, Жаңаарқа ауданы, Түгіскен ауылының күн шығыс жағындағы «Аккенес» жерінде 1917 жылы 10 қарашада дүниеге келген. Оның балалық шағы жоқшылықтың тауқыметін басынан өткерумен өтті, оны нәубет ашаршылықтың күегері болуымен өмірдің өзі ширатты. Ел басына төнген нәубет ашаршылықтан, одан қала берді зорлық-зомбылықтың зардабынан аймақ тұрғындарының оңтүстікке үдере көшкені өлке тарихынан белгілі. Сол өткен ғасырдың 20-30 жылдарында қалың ел Бетпақтың шөлейті мен құмын басып 400-500 шақырым жерге қоныс аударады. Солардың арасында Амантайдың да отбасы болды.

Жаңа жерге келгендер осы жерге тұрақтап, колхоз құрып ұжымдаса еңбек етті. Алайда, маңдайға жазған тағдыр Амантайды ата-анадан ерте айырды. Үлкендерге ере отырып Талас ауданы Майтөбе ауылына қоныс аударады.

Амантай ағамыз жетінші сыныпты бітірген бойда өз талпынысымен Жамбыл зооветеринарлық техникумына түсіп, оны ойдағыдай аяқтап, Майтөбе ауылында жұмысшы зоотехник болып жұмыс жасайды. Ауылда жүріп қоғамдық істерге араласып, кәсіподақ комитетінің төрағасы қызметіне дейін көтеріледі.

1939 жылы балалық шақтан болашаққа қадам басқан, талдырмаш жас Амантай Қызыл әскер қатарына шақырылып, әскери қызметті Қыыр Шығыста бастайды. 2 жыл өтісімен Ұлы Отан соғысы басталады, ағамыздың әскери қызмет атқарып жатқан полкі елімізді қорғау үшін жедел түрде әскери-оқу жаттығу дайындығын шапшаң түрде өткізіп, 1942 жылдың жаз айында Брянск майданына жіберіледі. Осы сәттен бастап Амантай ағамыз фашистермен шайқастарда өзінің қайсар мінезімен көзге түседі. Ол кезде жауынгер ағамыз 13-ші армияға қарасты танктерді бұзып жоятын 1180-ші полктің артиллериялық есеп командирі болатын.

Командир А.Дәулетбековтың жауға алғашқы шайқасы 1942 жылдың Ор-

еінде тағы да бір күшті шайқасқа әзірленіп жатты. Бұл жаудың Мәскеу мен Сталинград түбіндегі жеңілістерден кейінгі үлкен үміт артқан тағы бір талпынысы еді. Өткен жеңілістерінен сабақ алған олар жаңа шабуылға жаңаша дайындықпен келді. Жаңа әскери құрамалармен қатар «Тигр» ауыр танктерін, өздігінен жүретін «Фердинанд» зеңбіректерін осы ұрыста алғаш сынамаққа әкеле бастайды. Сондықтан, жау сокқы берер бағыттарда бекіністер жасалып, танк шабуылына қарсы тұрарлық күштерін күні бұрын шоғырландырды. Кеңес әскерлерінің үміт артқаны танкке қарсы ататын зеңбіректер болатын.

Поныров қаласының түбінде 13-ші армияның 307-ші дивизиясының полктары қорғаныста тұрды. Өлермен жаудың қарқыны бір толастамады. Қаншама танктері от құшағына оранғанымен оның орнына жаңалары келіп, өршелене алға ұмтылды. Осы сәтте Амантайдың тобы жау әскерінің қоршауында қалады. Осы қысыл-таяң шақта зеңбірекшілер командирі қоршауды бұзып шығуға әрекет жасайды. Амантай зеңбірек жанына 2 адамнан қалдырып, жауынгерлерді бастап танкілерге ілескен жаудың жаяу әскерлерімен қоян-қолтық ұрысқа шығады. Осы оқиғаны толығымен растайтын құжат мұрағатта сақталған. 1180-ші артиллерия полкінің командирі подполковник Мац қол қойған осы бір құжатта Амантай басқарған артиллериялық расчеттың жаумен шайқастағы ерлікті іс-қимылы былайша баяндалды: «...ұрыс екі сағатқа созылды. Жау 13-ші рет шабуылға шықты, бар ойы өз жолына кедергі болып тұрған Даулетбеков расчетін құрту болатын. Бірақ «Су-7» маркалы 10 танкі, жаудың бір ротадай жаяу әскері құртылды. Жау одан бетер ызыланып, батырдың зеңбірегін таптап кетпекші болды. Нәбері 4-ак адамы қалған зеңбірек пеноның расчетін құртуға жау 14 рет оқталды. Біздің жауынгерлердің снарядтары бітуге айналды. Танктер мен автоматшылар зеңбірекке 150 метрдей жан келді. Жаудың дәл тиген снарядынан Даулетбековтің зеңбірегі мүлдем істен шықты. Осындай қысылтаяң шақта Даулетбеков табандылық танытты. Тірі қалған 4 жауынгер оның бұйрығы бойынша орындарынан тұрып, жаудың жаяу әскеріне қарсы ұмтылды. Оқтары әбден біткен жауынгерлер қоян-қолтық ұрысқа көшті. Осы жағдайдың өзінде Амантай 4 фашисті мұрттай ұшырды. Бірақ оның өзіне де оқ тиді...».

Командованиенің келтірген тағы бір

1943 жылдың 9-шы шілдесі күні Курск доғасында ерліктің өшпес үлгісін көрсеткен Амантай Ресейдің Курск облысының Поныри кентінде бауырластар зиратында жерленді. Поныровский ауданының басшысы В.С.Торубаровтың Жамбыл облысы әкіміне жолдаған хатында федералдық маңызы бар «Батыр-Саперларға» ескерткішінде батырдың есімі жазылғанын және «Курск доғасының солтүстік бөлігінің Батырларына» қойылған мемориалдық кешенінде батырдың жеке суреті салынған мәрмәр тас қойылғанын, өзі жерленген бауырластар зиратының жанындағы ауылға көше аты берілгенін жазған еді.

Соғыс жылдары әскери комиссар болған, майдангер Махмұд Шоқалаков: «Амантай менің құрдасым, досым еді. Жастық шағымыз бірге өтті. Ол Дон, Еділ (Волга) бойында болған қанды шайқастарға қатысты. Еділ жағалауына жеткен жауды бері өткізбеу үшін жан алып, жан беріп шайқасты. Зеңбірегінен оқ жаудыртып, жер тартып ұмтылған жау танкілерін бірінен соң бірін жайратып салды. Жау әскерлерін жер жастандырды. Ол үлкен ашу, кекпен соғысты. Өйткені, Еділдің бергі жағында өзінің сүйікті Отаны — Қазақстан таяқ тастам жерде жатқан. Қасиетті қазақ жерін жауға бастыру өр намысты, өжет жігіт үшін өліммен тең еді. Сол үшін ол жанын да, қанын да аямай соғысты. Ақырында екіпінде келген жаудың сағын сындырып, келген жағына қарай тырқырата қуды», — деген екен.

Бүгінде өмірінің аз жылын өткізген Талас ауданы, Майтөбе ауылындағы А. Даулетбеков атындағы орта мектептің алдында бюсті орнатылған. Батырдың есімімен Майтөбе ауылындағы мектептің аты және бір көше бар. Бұл батырдың өшпес ерлігіне деген үлкен құрметтің айғағы.

Фашизмге қарсы соғыста ерлік пен қаһармандықтың үлгісін көрсеткен қаншама боздақтар мен жауынгерлердің есімдерін жас ұрпаққа насихаттау, жүйелеу, зерделеу мақсатында «Парыз» қоғамдық бірлестігінің жетекшісі, жамбылдық Әлі Бекқұлы Әліұлы ағамыз соғыс уақытындағы деректерді жинауда және қазақ елінің батыр баласы Амантай Дәулетбеков туралы мәліметтер іздеуде үлкен қызмет атқарып келеді. Ол кісі де Ресей жеріндегі әскери даңқ жері Поньоров ауданындағы жауынгерлердің зираттарына азаматтық парыз есебінде елден барды.

Сонымен қатар, 2018 жылғы 12-маусымда Поньоровский ауданының басшысы В.С.Торубаровтың Курск шайқасы Жеңісінің 75 жылдығына арналған мерекелік іс-шараға қатысуға шақыруымен, Амантай ағамыздың әкесі Даулетбекпен бірге туған Әбіштің немересі Онал Тоққұлықызы Әбішева елден Поньоров ауданындағы бауырластар зиратында ерлікпен қаза тапқан батыр атасы Амантай Дәулетбековтің жатқан жеріне елден бір уыс топырақ апарып, туған-туысқандарының аманатын орындап қайтты.

Өкінішке қарай, Амантай Дәулетбекұлы отбасын құра алмады. Бірақ туған-туыстарынан тараған немерешөберелері бүгінде бақытты ғұмыр кешуде. Амантайдың шежіресіне тоқталсақ, ұлтымызға талай мықтыларды сыйлаған Жағалбайлы тармағынан Келеші-Айтұлы-Бейсембай-Тоқтамақұтты-Мұрат-Тұңғат-Иман тарайды. Иманнан төрт ұл: Әбіш, Түбек, Дәулетбек, Мұстафа. Батырдың құжаттарын бүгінгі таңда жинақтаушы немере туысы Тоққұлы Әбішұлының зайыбы – тыл ардагері, «Құрмет белгісі», «Октябрь революциясы» ордендерінің иегері Роза Бисенова.

Майданда көзсіз ерлік көрсетіп, Отан, Туған жер үшін жауды жермен-жексен қылған боздақтар мен жауынгерлерге және ардагерлерге қарыздармыз. Олардың өмір жолдары мен өшпес ерліктері біздің мәңгі жүрегімізде сақталады.

Курск облысы, Поньоров ауданының жерінде жанын аямай, ержүрек жауынгерлер үш тәулік бойы қарсылас жаудың қаншама жасаған шабуылын тойтарды. Жүзден астам жаудың солдаттары мен офицерлері енді қайтып орнынан тұрмастай етілді, адам күші мен техникасының қозғалысын ұстады. Бұл Курск түбінде біздің әскерлердің жеңіске жетулеріне жағдай жасады.

Амантай ағамыздың өмірге деген ынтасы және күші зор еді, сол кездегі әрбір қазақ жастары сияқты оны мына кішігірім шумакпен жеткізуге болады:

Туған елім – атамекен,
Алтын бесік елім-ай.
Асық ойнап жас кезде,
Асыр салған жерімсің.
Шалқып өсіп сайында,
Жігіт болып жүргенмін,
Әзілдесіп күлгенмін.
Сен есіме түскенде,
Бойда қуат асқандай.
Елестейсің көзіме,
Кел! деп құшақ ашқандай.
Сен есіме түскенде,
Жігерім де тасқандай.
Сен есіме түскенде,
Шаршағаным басылып,
Кан майданда қан кешіп
Жүрсем де есте қалғайсың.

Жауынгер Амантай Дәулетбеков Ұлы Отан соғысы кезінде талай ауыр күндерді басынан өткізді. Ол – Отаныншын сүйген, кезіндегі Кеңес одағы жастарының бірі. Тәжірбиелі артиллериялық расчет бөлімінің командирі жауға қарсы ұрыстарда тікелей басшылық етті.

Ағамыз ұрыс даласынан кеткен жоқ. Отанына қасық қанын да, жанын да аямастан жауынгерлерімен бірге, әскери антынан айнымай, жауынгерлік бұйрықты орындап шықты, – дейді Роза Бақышқызы.

Бисен ЖАҚЫПОВ

■SAILAҰ – 2019

АҚПАРАТТЫҚ ХАБАРЛАМА

«ҚАЗАҚ ҰНИ» ЖАУАПКЕРШІЛІГІ ШЕКТЕУЛІ СЕРІКТЕСТІГІНІҢ «ҚАЗАҚ ҰНИ» ГАЗЕТІНДЕ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПРЕЗИДЕНТТІГІНЕ КАНДИДАТТАРДЫҢ МАТЕРИАЛДАРЫН ОРНАЛАСТЫРУДЫҢ ЖАЛПЫ ШАРТТАРЫ

«Қазақ үні» ЖШС – «Қазақ үні» газетінің меншік иесі (бұдан әрі – Газет), Қазақстан Республикасының 28.09.1995 жылғы «Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы» заңына және Қазақстан Республикасы Президентінің 2019 жылғы 9-сәуірдегі №18 жарлығына сәйкес 2019 жылы 9-маусымда кезектен тыс өтетін Қазақстан Президенті сайлауында Президенттікке кандидаттардың «бұдан әрі – Кандидат» сайлауалды үгіт материалдарын (бұдан әрі – үгіт материалдары) интернетке орналастырудың белгіленген бағасы және ережелері мен шарттарын жариялайды.

Сайлауалды үгіт-насихат жұмыстары Қазақстан Республикасы Президентігіне кандидаттарды тіркеу мерзімі біткен сәттен, сайлауға бір күн қалғанда жергілікті уақыт бойынша 0.00 сағатта, яғни, үгіт материалдарын газетке орналастыру 2019 жылғы 11 мамырда 18.00-ден басталып – 2019 жылғы 8 маусымда сағат 0.00-де тоқтатылады.

Газетке басу Газеттің меншік иесі мен Кандидат немесе оның өкілетті өкілі арасындағы келісім шарт және жазбаша өтініші негізінде жүзеге асырылады.

Газетке басу макеттер мен мақалаларды орналастыру ақылы іске асырылады.

Газет бетінен басылымға орын беруге жасалған келісім шартқа Кандидаттың немесе оның өкілетті өкілінің меншік иесі Газет атына жазылған өтініші негіз болады.

Үгіт материалының саны мен газетке шығуға тиісті мерзімі Кандидаттың немесе оның өкілінің өтінішінде көрсетіліп, келісім шартта жазылуға тиісті. Өтініш Кандидаттың өтініштер журналында уақыты көрсетіліп, реттік саны бойынша белгіленіп тіркелінеді.

Жазбаша өтінішке мынадай құжаттар қоса тіркелуі тиіс:

1) Кандидаттың тіркелгенін анықтайтын құжаттың көшірмесі;

«ҚАЗАҚ ҰНИ» ЖАУАПКЕРШІЛІГІ ШЕКТЕУЛІ СЕРІКТЕСТІГІНІҢ «ҚАЗАҚ ҰНИ» САЙТЫНДА 2019 ЖЫЛЫ 9-МАУСЫМДА КЕЗЕКТЕН ТЫС ӨТЕТІН ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПРЕЗИДЕНТ САЙЛАУЫНА ҚАТЫСАТЫН ПРЕЗИДЕНТТІККЕ КАНДИДАТТАРДЫҢ САЙЛАУАЛДЫ МАТЕРИАЛДАРЫН ИНТЕРНЕТТЕ ОРНАЛАСТЫРУ КӨЛЕМІН БЕРУДІҢ ЖАЛПЫ ШАРТТАРЫ.

«Қазақ үні» ЖШС – «Қазақ үні» сайтының меншік иесі (бұдан әрі – Сайт), Қазақстан Республикасының 28.09.1995 жылғы «Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы» заңына және Қазақстан Республикасы Президентінің 2019 жылғы 9 сәуірдегі №18 жарлығына сәйкес 2019 жылы 9 маусымда кезектен тыс өтетін Қазақстан Президенті сайлауында Президенттікке кандидаттардың «бұдан әрі – Кандидат» сайлауалды үгіт материалдарын (бұдан әрі – үгіт материалдары) интернетке орналастырудың белгіленген бағасы және ережелері мен шарттарын жариялайды.

Сайлауалды үгіт-насихат жұмыстары Қазақстан Республикасы Президентігіне кандидаттарды тіркеу мерзімі біткен сәттен, сайлауға бір күн қалғанда жергілікті уақыт бойынша 0.00 сағатта, яғни, үгіт материалдарын сайтқа орналастыру 2019 жылғы 11-мамырда 18.00-ден басталып – 2019 жылғы 8-маусымда сағат 0.00-де тоқтатылады.

Интернетке орналастыру Сайттың меншік иесі мен Кандидат немесе оның өкілетті өкілі арасындағы келісім шарт және жазбаша өтініші арқылы жүзеге асырылады. Үгіт материалының саны мен мерзімі Кандидаттың немесе оның өкілінің өтінішінде көрсетіліп, келісім шартта жазылуға тиісті. Өтініш Кандидаттың өтініштер журналында уақыты көрсетіліп, реттік саны бойынша белгіленіп тіркелінеді.

Жазбаша өтінішке мынадай құжаттар қоса тіркелуі тиіс:

1) Кандидаттың тіркелгенін анықтайтын құжаттың көшірмесі;

2) Кандидаттың өкілінің өкілеттігін анықтайтын құжаттың көшірмесі;

3) Өтініш берушінің жеке басын куәландыратын құжаттың көшірмесі;

4) Шарт жасау үшін өтініш білдірушінің өкілеттігін растайтын құжаттың көшірмесі.

Редакция Кандидаттардан үгіт материалдардың түсу ретіне қарай жариялаудың кезектілігін белгілейді. Кандидаттардан бір мезгілде бірнеше өтініш түскен жағдайда жеребе арқылы шешеді.

Үгіт материалдары төменде көрсетілген

2) Кандидаттың өкілінің өкілеттігін анықтайтын құжаттың көшірмесі;

3) Өтініш берушінің жеке басын куәландыратын құжаттың көшірмесі;

4) Шарт жасау үшін өтініш білдірушінің өкілеттігін растайтын құжаттың көшірмесі.

Редакция Кандидаттардан үгіт материалдардың түсу ретіне қарай жариялаудың кезектілігін белгілейді. Кандидаттардан бір мезгілде бірнеше өтініш түскен жағдайда Газет жеребе арқылы анықтайды.

Егер жазбаша өтініш түскен кезде техникалық себептерге байланысты немесе газеттегі орын одан бұрын өтініш жасаған басқа Кандидатқа беріліп қойса, онда соңғы Кандидатқа газет бетіне өзге орын ұсына алады.

Газетке үгіт материалдары шығуға жоспарланған мерзімнен 3 (үш) күн бұрын ВОРД немесе ПДФ форматында берілуге тиісті.

Үгіт материалдарында төлем туралы мәлімет, қаржыландыру көздері мен құжатты ұсынған тұлғаның аты-жөні туралы ақпарат болуы шарт.

Үгіт материалдарын ұсынған Кандидаттар оның мазмұны Қазақстан Республикасы заңдары талаптарына сәйкес келуіне тікелей жауапты, соның ішінде авторлық және аралас құқық бойынша да. Егер осы келісім шарт ережелері мен ақпаратта көрсетілген шарттар мен белгіленген тәртіптер бұзылған жағдайда үгіт материалдары басылмайды немесе оны түзеткенше тоқтатыла тұрады.

Үгіт матеиалдарында Конституциялық құрылымды күштеп өзгерту, республиканың тұтастығын бұзу, мемлекет қауіпсіздігіне нұқсан келтіру, әлеуметтік, нәсілдік, ұлттық, діни, тектік-топтық және рулық араздықты қоздыру, қатыгездік пен зорлық-зомбылыққа бас ұру, сондай-ақ, заңнамада көзделмеген әскерилендірілген құрылымдарды құру идеялары байқалса, Газет оны басудан бас тартады.

форматта Сайтқа орналастыруға белгіленген уақыттан бір күн ерте тапсырылуы керек.

Үгіт материалдарында қаржыландыру көздері мен құжатты ұсынған тұлғаның аты-жөні туралы ақпарат болуы шарт.

Үгіт материалдарын ұсынған Кандидаттар оның мазмұны Қазақстан Республикасы заңдары талаптарына сәйкес келуіне тікелей жауапты.

Егер үгіт матеиалдарында Конституциялық құрылымды күштеп өзгерту, республиканың тұтастығын бұзу, мемлекет қауіпсіздігіне нұқсан келтіру, әлеуметтік, нәсілдік, ұлттық, діни, тектік-топтық және рулық араздықты қоздыру, қатыгездік пен зорлық-зомбылыққа бас ұру, сондай-ақ, заңнамада көзделмеген әскерилендірілген құрылымдарды құру, сол сияқты материалда өзге Кандидаттардың арнамысына, іскерлік беделіне нұқсан келтіретін ақпараттар болған жағдайда сайт оны жариялаудан бас тартуға құқылы. Сайттың талабы бойынша, Кандидат жоғарыда аталған мазмұндағы

1. Медиа орналастыру

Қызмет түрі	Өлшемдік бірлік	Теңелей бағасы* «Қазақ үні»
Сайтта статикалық баннерді орналастыру (728 x 90 пиксель), бастапқы беттің жоғарғы жағына	бір күндігі	7 000
Сайтта статикалық баннерді орналастыру (240 x 400 пиксель) бастапқы беттің оң жағына	бір күндігі	5 000
Сайтта статикалық баннерді орналастыру (728 x 90 пиксель) басқа беттерде	бір күндігі	4 000
Сайтта статикалық баннерді орналастыру (240 x 400 пиксель) басқа беттерде	бір күндігі	3 000

2. Сайтта PR- жариялау

Материал түрі	Формат	Бағасы, теңге*
Дайын PR-материал	2500 белгіге дейін (ашық жолақты қосқанда), 5 сурет	200 000
Редакциялық PR-материал	5000 белгіге дейін	300 000
	Лонгрид (5000 белгіге дейін)	400 000
Сұхбат	Мәтіндік сұхбат	550 000

*Бағаға ҚҚС қосылмайды (ҚҚС төлеуші емеспіз)

ЕСКЕРТУ: «Қазақ үні» республикалық қоғамдық-саяси газетінің 2019 жылғы 29 сәуірдегі №16 санында жарияланған ҚР Президенті сайлауына байланысты үгіт-насихаттық және ақпараттық баспа материалдарын ұсыну тәртібі мен төлем мөлшері туралы мәліметтер жарамсыз деп танылсын.

Сол сияқты материалда өзге Кандидаттардың ар-намысына, іскерлік беделіне нұқсан келтіретін ақпараттар болған жағдайда Газет оны жарияламауға құқылы. Газеттің талабы бойынша Кандидат жоғарыда аталған мазмұндағы ақпараттарды дәлелдейтін құжаттарды көрсетуге міндетті.

Қазақстан Республикасы өкілетті органдарының талабы бойынша осы ақпараттық хабарламада көрсетілген газетке басу шарттары мен тәртібі өзгертілуі мүмкін.

Газетке үгіт материалдарын орналастыру бағасы:

Газет форматы: А3,
Бір реттік таралым – 15 100

Мерзімділігі:
аптасына бір рет, жұма күні шығады

Таралым аұқымы – Қазақстан Республикасы

• Газет бетіне макеттер мен дайын мақалаларды басу ҚҚС-ты есептемегенде 1 шаршы сантиметрі үшін – 900 теңге;

• Газеттің 8,9 және 16 түрлі-түсті беттеріне мақалаларды басу ҚҚС-ты есептемегенде әрбір шаршы сантиметрі үшін – 950 теңге;

• Мақаланың газеттегі толық нұсқасын газеттің өз сайтына өзгеріссіз PDF форматында жариялау ҚҚС-сыз - 50 (елу) теңге.

Тапсырыс беруші қаржылық төлемді меншік иесі газеттің есепшотына 5 (бес) жұмыс күні мерзімінде іске асыруға міндетті.

Жазбаша өтініштерді Газет демалыс пен мерекелік күндерден басқа 2019 жылдың 6 мамырынан – 2019 жылғы 4 маусымына дейін (газеттің соңғы шығатын 7 маусымға үш күн қалғанда) қабылдайды. Редакция мекен-жайы: Алматы қаласы, Қалқаман-3 ықшамауданы, Сейітов көшесі – 11. Тел. 8/727/ 398-57-31; 8708 483 46 08 (орналастыру); 8 701 750 04 21 (бухгалтерия), сағат 10.00-ден 18.00-ге дейін.

Жазбаша өтініштер факс және интернет байланысы арқылы қабылданбайды.

ақпараттарды дәлелдейтін құжаттарды көрсетуге міндетті.

Қазақстан Республикасы өкілетті органдарының талабы бойынша, интернетке орналастыру шарттары мен тәртібі өзгертілуі мүмкін. Сайттың мобильдік және Desktop нұсқасына материалдарды орналастыру қолжетімді болады. Үгіт материалдары қолда бар жарнамалық көлемде орналаса алады.

Тапсырыс беруші төлемді Сайттың есепшотына 5 жұмыс күні мерзімінде іске асыруға міндетті.

Жазбаша өтініштерді Сайт демалыс пен мерекелік күндерден басқа 2019 жылдың 6 мамырынан – 2019 жылғы 6 маусымына дейін қабылдайды. Редакция мекен-жайы: Алматы қаласы, Қалқаман-3 ықшамауданы, Сейітов көшесі – 11. Тел. 8/727/ 398-57-31; 87029318986(орналастыру); 8 701 750 04 21 (бухгалтерия), сағат 10.00-ден 18.00-ге дейін.

Жазбаша өтініштер факс және интернет байланысы арқылы қабылданбайды.

ПЕРВАЯ ЖЕНЩИНА-КАНДИДАТ В ПРЕЗИДЕНТЫ. КТО ОНА ТАКАЯ?

Демократическая партия «Ак жол» выдвинула Данию Еспаеву кандидатом в президенты Казахстана. Informburo.kz рассказал о том, кто она, как попала в политику и в Мажилис.

Первой женщиной-кандидатом в президенты Казахстана стала Дания Еспаева. Её выдвинула партия «Ак жол».

Дания Еспаева – депутат Мажилиса Парламента РК от фракции ДПК «Ак жол», член Комитета по финансам и бюджету. Ей 58 лет. Родилась 5 марта 1961 г. в поселке Яйсан Мартукского района Актюбинской области.

ЧТО ОНА СКАЗАЛА НА СЪЕЗДЕ ПАРТИИ «АК ЖОЛ»?

«Я из Актобе. Работала в госбанке, в финансовой сфере, была рядовым работником, затем выросла до директора банка. Была депутатом маслихата. Наша землячка Алия Молдагулова. И сама я думала, сейчас войны нет, что я могу сделать для светлого будущего Казахстана?»

Еспаевой задали вопрос, что она сделает первым делом, если станет президентом.

«Я постараюсь начать с экономики. Начну с Нацфонда. Его богатства должны служить будущим поколениям казахстанцев. Второе – проблемы многолетних матерей. Сегодня мы рассматривали закон о жилищных отношениях, поправки как раз по многодетным матерям. Предлагается матерей-героинь выделить в приоритет в очереди на жильё, в первую очередь на арендное. Считаю, что это мой личный вклад в решение одной из проблем», – ответила Дания Еспаева.

Однопартийцы восхитились мужеством Еспаевой, потому что она, выразив желание участвовать в президентской гонке, «вступила на мужскую территорию».

«У женщин-предпринимателей тоже есть проблемы. Считаю, что мы должны давать им преференции, потому что это наши жены и матери», – ответила Еспаева. – Не кривя душой скажу, действительно, когда Азат Турлыбекович предложил выдвигаться кандидатам, я подумала... на этом же пленуме прозвучала фраза некоторых наших мужчин, что среди казахов женщины никогда не была впереди и женщина должна знать своё место. Меня это действительно задело. И я подумала, почему женщины, которые не замешены ни в одном коррупционном деле... Сегодня кто у нас коррупционеры? Кого сегодня сажают? Это в основном мужчины. А где порядок? Там, где женщины».

«Вы знаете, 52% населения Казахстана женщины. Какая главная проблема? Проблема матерей, многодетных семей. И я как женщина, как мама, думаю, досконально смогу разобраться в этой проблеме и найти реальные, правильные решения».

«Потому что сегодняшние решения – это сиюминутные решения. Возникла проблема в сто-

лице с пятью детьми, быстренько решили. Но я считаю, что должна быть долгосрочная стратегия. Не только многодетных семей, матерей, но и женщин-бизнесменов, а почему бы и нет?»

Претенденту задали вопрос о пенсионном обеспечении населения. Еспаева напонила про скандал с деньгами ЕНПФ в азербайджанском банке.

«Мы там потеряли проценты. Главный вопрос – управление средствами. Будет правильным, если мы эти деньги вложим в нашу экономику. Мы должны выбрать такие проекты, которые дадут отдачу. Я понимаю руковод-

ство ЕНПФ: они минимизируют риски, вкладывают в зарубежные бумаги. Но часть должна быть в Казахстане. Инвестиционный доход должен быть не ниже инфляции», – сказала претендент.

Семья

У Дании Еспаевой двое детей и двое внуков.

В пресс-службе партии сообщили, что, к сожалению, не могут предоставить более подробную информацию о семье кандидата.

Образование

В 1982 г. окончила Алматинский учётно-кредитный техникум, в 1993 г. окончила Казахскую государственную академию управления Алматы по специальности «экономист».

Опыт работы

Дания Еспаева в банковской системе работала с 1982 г., в общей сложности 34 года, из которых 17 лет – на руководящей должности.

Трудовую деятельность она начала с 1982 г. экономистом отдела кредитования Актюбинского областного управления Государственного банка СССР, затем стала старшим экономистом.

В 1992-1995 гг. трудилась заместителем директора Актюбинского филиала СО «Туран», а затем перешла в «Алембанк Казахстан» и выросла до и. о. начальника отдела кредитования.

В 1998 г. трудилась заместителем директора по корпоративному бизнесу АО «БТА Банк», а уже в 2006 г. возглавила Актюбинский филиал АО «БТА Банк», затем была директором Актюбинского филиала АО «Казкоммерцбанк».

Дважды избиралась депутатом областного маслихата в 2008 и 2012 гг.

Более 14 лет являлась членом комиссии по делам семьи и женщин при областном акимате.

ПЕРУАШЕВ-ОППОЗИЦИОНЕР, ИЛИ ПОЧЕМУ ЕСПАЕВА УШЛА ИЗ «НУР ОТАНА»

Дания Еспаева до прихода в «Ак жол» была членом партии «Нур Отан». В интервью YouTube-каналу «200» годичной давности она рас-

сказала о причинах перехода из правящей партии в другую.

«Работая в банковской сфере, я очень часто сталкивалась с бизнесом. Я понимала, как много проблем у нас в стране. Для того чтобы МСБ действительно развивался, так как должно быть, зачастую эти проблемы слышала. Я зачастую отвечаю на вопросы, которые я задавала себе и мне задавали клиенты, находила в выступлениях Перуашева. Перуашев открытый человек, его считают оппозиционером. Он же не говорит такие идеи, которые не осуществимы, он говорит те идеи, которые должны быть в любом демократическом обществе, и эти идеи надо правильно развивать. Я пришла в «Ак жол», потому что эта партия, которая представляет интересы МСБ, а я работала с ними, курировала: работая в банке, всё равно тесно взаимодействуешь», – сказала она.

«Если вы почитаете все остальные статьи Перуашева и вообще наши запросы – они острые и направлены иногда против тех действий правительства, которые мы считаем ошибочными и недоработали, и мы об этом говорим прямо,

о чём не могут говорить депутаты других фракций», – отметила Дания Еспаева.

«Я ПРИШЛА В МАЖИЛИС БЕЗ АГАШЕК И АПАШЕК»

«Сейчас у молодёжи такое мнение, что в Мажилисе оказались агашки и апашки по каким-то связям, благодаря каким-то возможностям, иногда даже предполагая, что каким-то взяткам. Вы же видите, что всё совсем не так. Даже на моём примере. Каким образом я могла бы обучиться в Мажилисе?! У меня, действительно, нет ни агашек, ни апашек. Если бы были агашки и апашки, я не сидела бы в филиале 34 года. Дело в том, что сейчас как-раз-таки наступило то время, когда требуются профессионалы», – пояснила Дания Еспаева.

Дания Еспаева отметила, что по карьерной лестнице продвигалась сама, без посторонней помощи:

«Я родилась в посёлке, в раннем детстве потеряла родителей, сама поступила учиться, дальше продвигалась по карьерной лестнице. Если вы посмотрите мой послужный список, я пришла рядовым специалистом и поэтапно каждую ступень я прошла».

«Я БОЮСЬ ЕЗДИТЬ НА ВЕЛОСИПЕДЕ ПО НУР-СУЛТАНУ»

«Я сама езжу на велосипеде, в детстве каталась. Сегодня в Астане я боюсь ездить, иногда вечером хочется покататься, но нет возможности. Мы говорили: надо дать возможность ездить людям на велосипедах. Это правильно. Это не Алматы, где изначально были узкие улицы, было трудно, но нашли выход. А Астана у нас строится, и сейчас же можно учесть это. В перспективе у нас вон какие просторы. Когда закладывался проект города, уже должно быть предусмотрено. Я думаю, что это ошибка архитектора. На новых улицах, я думаю, это учтут», – говорит Дания Еспаева.

Депутатский запрос о велосипедах Дания Еспаева делала в 2017 г.

«В нашей стране популярность велосипеда также растёт на глазах. Надеемся, что придёт время, когда и наши акимы, и министры начнут ежедневно приезжать на работу на велосипедах, а не на шикарных автомобилях. Помимо экономии, скромности и прагматичности, велосипед является ещё и прекрасной пропагандой здорового образа жизни. В этом смысле можно сказать, что данный вопрос имеет прямое отношение к инициативе Президента Нурсултана Назарбаева о модернизации общественного сознания «Рухани жанғыру», – говорила она тогда.

О ЧЁМ БЕСПОКОИЛАСЬ ДАНИЯ ЕСПАЕВА, БУДУЧИ ДЕПУТАТОМ

Дания Еспаева активно пишет депутатские запросы. Она не ограничивается проблемами МСБ, аграрного сектора, затрагивает проблемы, волнующие широкие слои населения.

После запроса «Ак жол» в 2016 г. восстановили специальность «педиатрия» в медицинских вузах. Но на этом депутат не остановилась и подняла вопрос о разрешении подготовки высших медицинских кадров в обычных университетах. Волновала её и приватизация медицинских учреждений.

Дания Еспаева беспокоилась и о росте цен на стройматериалы, которые влияют на реализацию государственных программ «7-20-25», «Нурлы жер» и «Нурлы жол».

Будущего кандидата в президенты волновал вопрос о производстве одежды для военных. В своём запросе она говорила о том, что консорциум «Жасампаз» имел в своих членах лишь несколько товаропроизводителей, которые не связаны между собой по производственной линии, а осуществляли совместную деятельность по договорённости. А это, по её мнению, ограничивает права других отечественных производителей.

Дания Еспаева поднимала тему тарифов на газ для потребителей, которые меняются как минимум два раза в год. Она просила внести поправки в законодательство, чтобы изменения цен происходило не более одного раза в год, и проверить обоснованность повышения тарифов на газ во всех регионах страны.

Дания Еспаева в конце марта 2019 г. поднимала вопрос о высоких комиссиях банков для предпринимателей на POS-терминалы. Из-за таких тарифов в Казахстане тормозилось развитие безналичных платежей. Она просила рассмотреть вопрос снижения комиссии на оплату товаров по картам и ввести регулирование Нацбанком комиссий за платёжные операции по банковским карточкам.

Кроме того, депутат Еспаева беспокоилась о зарплатах спасателей и о том, чтобы сотрудники ЧС имели возможность участвовать в программе «7-20-25».

Со своими коллегами Дания Еспаева отправляла запрос на имя премьер-министра Казахстана Карима Масимова в 2016 г., в котором подняла вопрос использования офшорных схем после шумевшего «Панамского скандала».

Дания Еспаева также требовала рефинансировать валютные кредиты добросовестных заёмщиков.

Серикжан МАУЛЕТБАЙ
(в сокращении)

ПОДСКАЗКА
СТАРУШКИ ИЗ МУЗЕЯ

— Госпожа Каражанова, какими новыми результатами ваших поисков вы можете поделиться?

— Первые поиски показали: об этой дивизии никто ничего не знает. Но у меня есть замечательная подруга Татьяна Крупа, которая сразу же подключилась к поискам. Она опрашивала всех среди своих. Но ей говорят, что 106-й кавалерийской дивизии не было и нет, что по всем фронтам проходит 106-я дивизия, но стрелковая.

Тем не менее мы продолжали свои поиски. И вот однажды на мою электронную почту поступает письмо. Письмо внучки кавалериста, где она обращается за помощью найти могилу своего деда.

Шаих Калкинбаев, начальник ветеринарной службы 106-й казахской кавалерийской дивизии

В нем было написано, что дедушка прислал письмо из-под Харькова. Мы в принципе понимаем, что 106-я кавалерийская дивизия действительно существовала, потому что в письме Шаиха Калкинбаева, деда автора письма, точно говорится, что они стоят в деревне Алексеевка. А деревня Алексеевка и находится под Харьковом. В Первомайском районе.

Мы поехали в этот район, в город Красноград, понимая, что поиски нужно начинать именно отсюда. Посещаем городской музей и начинаем спрашивать о том, нет ли у них хоть какой-то информации об этой дивизии. Никакой информации нет.

Когда мы собрались уходить, в этот момент заглядывает старая сотрудница музея и говорит: «Вы знаете, девочки, у нас есть земляк, который когда-то давно собирал для города Краснограда материалы о Великой Отечественной войне. Может быть, там обнаружится что-то полезное для вас».

Мы перелистываем этот материал и находим маленькую строчку о 106-й казахской кавалерийской дивизии: о том, что она расформирована и передана в 6-й кавалерийский корпус.

АКМОЛИНСКАЯ
КАВАЛЕРИЙСКАЯ
ДИВИЗИЯ

— То есть 106-я Акмолинская кавалерийская дивизия была расформирована уже прямо на месте дислокации — под Харьковом?

— Да, именно после прибытия под Харьков. Она шла десятками эшелонами. Первый эшелон вышел из Казахстана 23 марта 1942 г., а последний эшелон прибыл сюда 12 мая.

— Госпожа Каражанова, к данному моменту что вам удалось найти в архивах или в каких-то других источниках?

— Самое главное: мы нашли акт. Акт передачи дивизии. Этот акт уже неоспоримое доказательство того, что Акмолинская казахская дивизия дошла до линии фронта и, более того, что она участвовала в боях.

Недавно мы нашли новый

ИСЧЕЗНУВШАЯ ДИВИЗИЯ,
ИЛИ КАК КАЗАХОВ БРОСИЛИ НА
ТАНКИ С ШАШКАМИ НАГОЛО

Свидетельств о существовании и... исчезновении 106-й казахской кавалерийской дивизии стало больше, говорит радио Азаттык Макка Каражанова, руководитель казахского землячества Харькова. Уже известны имена около 200 казахов.

Еще одним белым пятном стало меньше: нашлись ценные сведения о 106-й Акмолинской кавалерийской дивизии. Она состояла в подавляющем большинстве из казахов; плохо обученные и почти никак не вооруженные эти солдаты были брошены в горнило войны, использованы как пушечное мясо в окружении под Харьковом. Сталинское руководство стерло следы этой дивизии и в военных документах.

документ. Он еще нигде не опубликован, но размещен на моей страничке на сайте «Наследники славы», которую я открыла. Это политическое донесение от 9 мая 1942 г. В нем речь идет о собрании, проходившем в 6-м кавалерийском корпусе. Вот цитата из него: «... сегодня к нам пришло пополнение. К корпусу прибыло пополнение в составе полной кавалерийской дивизии 4175 человек, в том числе комначсостава 356 человек, младшего начсостава 528 человека, рядового состава 3291 человек.

По национальности 90% всего состава казахи... Политико-моральное состояние личного состава пополнения, судя по их поведению в пути и как выявлено в беседах, — здоровое. Пополнение обучено, обмундировано по-зимнему...»

— Дивизия официально именовалась как Акмолинская?

— Да, именно Акмолинской кавалерийской дивизией. Но в ее состав призывались из десяти областей и еще были кавалеристы из 107-й киргизской дивизии.

ВОЕВАЛИ
ГОЛЫМИ РУКАМИ

— Что говорится в обнаруженных вами документах о вооружении казахской дивизии?

Командный состав 106-й Акмолинской казахской кавалерийской дивизии.

— На вооружении 106-й казахской дивизии при ее расформировании и переходе трех ее полков в состав 6-го кавалерийского корпуса, судя по вышеназванному акту, имелось винтовок 102, 50-миллиметровых минометов — 43, 82-миллиметровых минометов — 18 и шашек 3100.

— Кавалеристов было столько же — 3100?

— Нет, их было 3220 человек! На них даже и саблей не хватало. И то эти 102 винтовки были распределены: в артиллерийский дивизион — 13, во взвод ОО — семь. И между нашими кавалерийскими полками: в 269-й кавполк достается 25 винтовок, 288-й кавполк имел 16, а на вооружении 307-го кавполка было всего 10 винтовок!

— Этот акт свидетельствует о том, что даже в мае 1942 г. в Советской армии не хватало и винтовок, и шашек, не говоря уже об автоматическом оружии?

— Да, в этих документах говорится, что в 1942 г. в частях не хватало вооружения. Практически они вынуждены были воевать голыми руками. Об этом свидетельствует и один из казахских кавалеристов.

Я создала на сайте «Наследники славы» свою страницу и там разместила воспоминание этого

нашего кавалериста, чуть ли не единственного на сегодняшний день оставшегося в живых. Ему сейчас 102 года.

— Вам удалось разыскать еще кого-нибудь из оставшихся в живых казахов, призванных вначале в состав 106-й кавалерийской дивизии, а затем служивших в одном из трех ее полков, переданных в 6-й кавалерийский корпус?

— Да, есть. Имена всех тех, кого нам удалось выяснить и смогли найти, я разместила на сайте «Наследники славы». Я ведь не одна веду поиски. Я прошу ребят, и они подключаются. И мы нашли 200 фамилий.

катастрофе, которую пережил фронт и продолжает еще переживать, то я боюсь, что с вами поступили бы очень круто...»

Харьковский «котел» был последним, восьмой «котел», в ходе которого три советские армии просто исчезли навсегда, даже из истории войны. До этого было семь таких «котлов». О них тоже никто толком не знает.

КОНЕЦ ДИВИЗИИ

— Госпожа Каражанова, есть ли у вас более подробные сведения о дальнейшей судьбе, условно говоря, 106-й дивизии?

Макка Каражанова, руководитель казахского землячества Харькова.

КАТАСТРОФА
ПОД ХАРЬКОВОМ

— Госпожа Каражанова, дивизия расформирована и тремя отдельными полками передана в другое воинское соединение. Тогда каким же загадочным образом она выпала из истории войны?

— Да потому что 16 марта 1942 г. вышел приказ о полном расформировании этой дивизии и пополнении ее подразделений другими кавалерийскими частями. 21 марта 1942 г. поступает телеграфное распоряжение, в котором говорится, что 106-ю дивизию нужно немедленно отправить на пополнение. Но из-за того, что первый приказ о расформировании вступил в силу основательно, 106-й дивизии «не стало».

И 21 марта выходит еще один приказ, и тут же рядом имеется телеграфное распоряжение об отправке 6-го кавалерийского корпуса, уже усиленного тремя полками расформированной 106-й казахской дивизии, на пополнение Юго-Западного фронта.

Но самой главной причиной харьковского «котла» и загадочного исчезновения 106-й казахской дивизии являлась преступная безответственность командования фронта в лице маршала Семена Тимошенко, генерала Ивана Баграмяна и члена военного совета Никиты Хрущева.

И когда Иосифу Сталину доложили о поражении под Харьковом, он назвал это катастрофой.

Сталин в поражении Харьковской операции также обвинил руководство Юго-Западного фронта: маршала Тимошенко, генерала Баграмяна, после войны ставшего также маршалом, и Хрущева, добавив при этом: «Если бы мы сообщили стране во всей полноте о той ка-

— Вы знаете, нам под памятник выделили два места. Первое — это в 3-м микрорайоне рядом со школой, в городе Красноград Харьковской области. Район очень живой, очень красивое место. Как раз напротив школы.

Но самое главное, что это та самая местность, где шли самые последние бои 6-го кавалерийского корпуса. Напомню, что 6-й кавалерийский корпус состоял из трех дивизий — 49-й, 26-й и 28-й — кавалерийских, которые пополнились за счет трех полков 106-й казахской кавдивизии, соответственно 269-го, 288-го и 307-го полков.

И 6-й кавкорпус вместе с 7-й танковой бригадой со всех сторон окружил город Красноград. В этот момент в Краснограде находился штаб фельдмаршала Паулюса. Но в решающий момент наступление захлебнулось.

Почему захлебнулась? Потому что не было вооружения. У танковой бригады кончилось даже горючее.

6-й кавкорпус был авангардным в этом наступлении. 49-я кавдивизия оторвалась от основных сил на 170 км, ушла вперед, а 26-я — на 130 км. То есть они так проникли глубоко в тыл врага и, дойдя до Краснограда, окружили его.

В итоге и танковая бригада, и 6-й кавкорпус понесли невосполнимые потери, попав в харьковский «котел». Из 49-й кавдивизии командир Борис Шестер вывел из «котла» тысячу кавалеристов, но сам попал в плен.

Но как бы там ни было, 106-я Акмолинская казахская кавалерийская дивизия уже не будет забыта, ее уже не вычеркнуть из истории благодаря таким людям, как Баткен Капажанова, Канат Кульмагамбетов — внук Сагата Кульмагамбетова, политрука 106-й дивизии, дочь Шаиха Калкинбаева.

Потому что они неустанно искали следы этой дивизии, своих отцов и дедов, постоянно писали во все инстанции. Просьба о помощи в поиске хотя бы могил своих отцов и дедов поступила именно от них.

— Большое спасибо, госпожа Каражанова, за интервью.

Султан-Хан АККУЛЫ
(в сокращении)

КТО «ПЛАВИТ» КАЗАХСКИЙ ЯЗЫК И ПОЧЕМУ «УМИРАЮТ» ТРАДИЦИИ КАЗАХОВ

Территория огромная, но людей немного, при этом разница между ними есть и вполне ощутимая. О чем речь? Это Казахстан! Как и почему речь в одном регионе республики отличается от того, как разговаривают в другом, какие традиции сильны в одной области, но совершенно исчезли в других, а какие из них «работают» на всей территории – обо всем подробно в материале Today.kz.

СКАЖИ МНЕ ЧТО-НИБУДЬ, И Я СКАЖУ, ГДЕ ТЫ РОДИЛСЯ

Казахский язык, отметил писатель, автор учебника «Ситуативный казахский» Канат Тасибеков, относится к тем языкам из тюркской группы, которые отличаются своей стабильностью и целостностью. У казахов нет таких диалектов, как у некоторых других народов, когда жители одной провинции совершенно не понимают соотечественников из другой. То, что мы имеем, это лишь региональные особенности, связанные с географическим расположением. Тасибеков описал, как одни и те же слова могут иметь разное значение, или как одно и то же люди могут обозначать разными словами.

«Возьмем Туркестанскую область, она соседствует с Узбекистаном. Естественно, есть слова, которые из узбекского языка проникли. У нас кипчакская ветвь тюркской группы, у узбеков – огузская. На севере РК проникают русские слова – ведро – «ведре». Возьмем Шымкент, там говорят «сәкі» (нары), «сым» (брюки) – это из узбекского языка. На западе так никто не говорит», – пояснил наш собеседник. Он отметил также, что чистый литературный казахский язык можно видеть в «Пути Абая» Мухтара Ауэзова. Это образец литературного языка, сказал Тасибеков.

Гораздо больший интерес, продолжил он, вызывают именно казахские слова, которые отличаются друг от друга, но имеют схожий смысл.

«После потери близкого человека приходят люди, выражают соболезнования. На юге говорят «қайырлы болсын», а ведь на севере это означает поздравление. «Қайырлы болсын» – это «құтты болсын», такое там можно говорить, когда ты купил машину или женил сына. Дело в том, что у населения на юге страны в процентном соотношении казахов очень много. Это словосочетание прочно закрепилось, многие гости – не южане – сильно удивляются, когда такое слышат.

Для северных казахов, приехавших в Шымкент, дико слышать «қайырлы болсын» по поводу смерти человека

Возьмем тот же самый «Путь Абая». Там Зере, бабушка Абая, говорит «Ооо! Құлындарым, қайырлы болсын!» (О! Мои милые, поздравляю!). Это поздравление с чем-то радостным, и это есть классическое употребление. А когда речь идет о покойнике, правильнее будет сказать «қазаның қайырын берсін, қаза қайырлы болсын» (қаза – это смерть). Надо понимать, что «қайырлы болсын» – это просто поздравление! Касаемо соболезнования по факту смерти человека в классическом варианте говорится «иманды болсын», либо «жатқан жері жайлы болсын», «топырағы торқа болсын», «иманы саламат болсын», – рассказал Канат Тасибеков.

В то же время, добавил он, есть слова, которые везде звучат одинаково, но подразумевают совершенно разное в разных регионах.

«Слово «тәте» – это женщина, тетя, а, предположим, для казахов Костаная «тәте» – это брат отца, в Шымкенте, к стати, совсем по-другому – «көке», – сообщил Тасибеков.

У казахов юга, в отличие от казахов севера, запада, центра и востока речь более мягкая, сказал наш эксперт.

«Узнаваемые «қойсай» и «барсай» сразу же говорят о том, откуда родом человек. На юге речь немного протяжнее, чем, скажем, на севере или западе Казахстана. Северянин, к примеру, рассказывая анекдот, скажет «қоян ағаштың ішінде жүгіріп бара жатыр» (заяц бежит по лесу), в Шымкенте скажут «қоян ағаштың ішінде жүгірііііііп бара жатыр».

Актауские и актюбинские словом «тума» заменяют слово «туыс» (родственник). У западных казахов речь более резкая и прямая», – сказал Канат Тасибеков.

В наши дни, объяснил он, с казахским языком происходит то, что может в будущем стереть все границы и непохожести. Все дороги ведут в центр!

«У нас есть Астана, туда люди прибывают со всех регионов Казахстана, устраиваются на работу, перевозят родителей. И вот сидят, допустим, пара из Жетысая, а рядом – из Актау, идет смешение, какие-то региональные особенности нивелируются как в языке, так и в обычаях. Потом объединяются семьи с людьми из разных областей.

Астана – это такой «плавильный котел», в котором формируется новая казахская нация

Именно с Астаны должно идти новое начало, соған қарап бой түзейді (и глядя на столицу, все будут равняться на нее), – резюмировал Тасибеков.

КАК РАЗНЫТСЯ И ИЗ-ЗА ЧЕГО «УМИРАЮТ» КАЗАХСКИЕ ТРАДИЦИИ

Известная ремесленница и знаток казахских традиций Ырза Турсынзада рассказала, что различий

по соблюдению традиций и обычаев в Казахстане немного, хотя все-таки они есть. Она старается обратить внимание на другое – некоторые из них исчезают, и возрождать их просто некому. Однако женщина сообщила, в чьих руках находится судьба богатого наследия.

Сначала она сообщила о том, что присутствует практически по всему Казахстану.

«40 дней с рождения ребенка обязательно отмечали, потому что до 40 дней малыш находится между двумя мирами, ему еще даже, бывало, имени не давали, так как было неизвестно, будет он жить или нет. После 40 дней шла первая стрижка ногтей и қарын шаш – это волосы, которые выросли у ребенка в утробе матери, а мулла давал имя ему – азан шақыру. Эта традиция сохранилась преимущественно во всех наших регионах, практически не изменившись в толще веков и на расстояниях», – поведала Ырза Турсынзада.

Другая традиция, продолжила она, сильна у западных казахов, по ее мнению, она имеет большие шансы на распространение по всей республике.

«Көрісу». Когда приходит Наурыз, люди после зимы начинают встречаться друг с другом. Между аулами кочевников были большие расстояния. Все узнавали, у кого кто ушел из жизни за зиму, кто живой. Люди делились информацией о том, кто как перезимовал, у кого зима была тяжелая, а у кого хорошая. Сейчас как мы живем?

МЫ ДАЖЕ В ОДНОМ ДОМЕ ДРУГ ДРУГА МОЖЕМ НЕ ЗНАТЬ

«Көрісу» хорош тем, что мы здороваемся и говорим. Было бы хорошо, если эта традиция в крупных мегаполисах возродится, тем более в нашей многонациональной республике. Сейчас эта традиция больше представлена на западе – Актау, Уральск, Актобе, Атырау, но

ее надо возродить повсеместно», – сказала ремесленница.

То, о чем она говорила дальше, имеет большую важность для жителей южных областей.

«Есть добрая традиция «Сәлем беру», «Келіннің сәлем беруі» (сноха делает поклон). Сноха первой вставала поутру. В Шымкенте, Таразе эта традиция жива. Первой вставшая сноха раньше должна была открывать окно юрты наверху – квадратный кусок кошмы. Поклон она должна делать всем членам семьи. К такой снохе свекровь с душой будет относиться, помогать ей, беречь ее, ведь будущее сына и внуков в ее руках», – объяснила наша собеседница, добавив, что в нынешних Павлодаре и Петропавловске уже не встретить «сәлем беру».

«Шілдеhana тойда баланы бесікке бөлеуіміз керек» (ребенка нужно пеленать для того, чтобы уложить его в колыбельку). Здесь должны быть бабушки, которые проводят обряд. Название традиции сохранилось по всей территории Казахстана, но в разных местах по-разному ее проводят. Саму люльку уже не везде используют. Меняется атрибутика.

«Тілашар» тоже везде сохранил. «Қызға құда түсу, сырға тағу» (свататься, надевать серьги), эта традиция существует в разных уголках страны, но детали изменились. Например, на западе отец и мать не идут к сватам, это делают другие родственники, когда девушку замуж выдают. В некоторых регионах родители с обеих сторон могут собраться во время сватовства, вместе гуляют и так далее. Мать и отец не могут идти вообще-то, потому что им

нелегко расставаться с ребенком. В наше время много семей, обычно молодых, не соблюдают никаких обычаев. Но молодежь я не виню, я виню женщин. За все в ответе мать! Исчезновение многих традиций связано с нашим бытом. Мы же сейчас живем в мегаполисах», – посетовала Ырза Турсынзада.

«Ғұсыл» – это омовение, как и раздача его вещей родственникам, соблюдаются всеми казахами, добавила она, равно как и «Сүндетке отырғызу» (обрезание). У второго некогда были свои интересные особенности, которые, по ее словам было бы неплохо возродить.

«Изначально делалось так: мальчик садился на лошадь и объезжал весь аул, чтобы пригласить людей на свой «сүндет той».

Тем самым ему давали понять, что он становится мужчиной, и как хозяин должен сам приглашать гостей

Казалось бы, незаметная традиция, но очень важная. Сейчас, конечно, не ездят на лошадях, разве что в аулах дальних, но я бы, например, в соответствии с нашим временем посадила бы его в машину, объехала дома родственников и сказала бы сыну, чтобы он сам заходил и вручал пригласительные билеты и звал на свой «сүндет той». Мальчик должен понимать, что он – мужчина, и делает первый серьезный шаг в жизни», – объяснила свое мнение женщина.

В завершение она рассказала об одной забавной и почти забытой традиции.

«Когда сноха долго не может родить, она должна одеть «дамбал» – нижнее белье многодетной бабушки. Сейчас нет такого. Последними, наверное, это наши бабушки делали», – резюмировала Ырза Турсынзада.

В том, что регионы РК разнятся по обычаям и традициям, нет ничего дурного, дала понять она. Главное в другом – большинство из них нужно для правильного выстраивания иерархии в семьях, для формирования уважительного отношения. По этой причине современники должны постараться сохранить то, что мы получили от предков. Во всем есть свой смысл, у каждой традиции свои задачи, в этом и состоит наша уникальность и самобытность, сказала Ырза Турсынзада.

Математика						Егі				Мед-қ инстру- мент
Жыртқыш балық	Хим. элемент	Өңірлі ұшақ	Маңай	Майлы лақал	Мұнара	Жаңғырту (сн.)				
		Су та- сығып ағаш								
Сәл	Жапан		Айыр	Жұмыс	Азат					
		Корне								
Үнді обел кімі	Тус	... баяғы	Салық түрі	...-то- заң		Кристи	...-офи- нер			
				Өзін- айжан аста-на- сы			Тіл кемістігі			
Америка бәй	Кемпір		... Мур (актри- са)	Дихан			Өкше- маңы	Қалыр- ...	Сүйікті	
		... Гор- батова	4	Вата өшекені			Шека- раны	Бұрын- ғы ТМД	Инабат	
Жеті ... көк	Теніз балығы	Ахмет ...		Қалақ көлі	Улы өсімдік					
			Бразил- лік актрисы	...- баба	Соғыс олағасы	3	Мысыр құн құдайы	Егу (сн.)		
	Келте	Одиссей отаны			Ақыл-...		Жетісу өзені			
			Ақша- сын бе- ру				Орман	Ерге- жейлі алды	Жаппат бағы	... жаксы
... Гит- лер	Қырғау- ыл тек- тес күс	Рудас					Талшық		Мото- цикл маркасы	Мара- паттау
			Ірі компанияға қарақшылар басып кіреді: – Кәне, бәрің еден- ге жатыңдар, қимылдағандарыңды атамыз! Компанияның бас есепшісі: – Тү-у, сонша есті шығардыңдар ғой. Сендерді Қаржы полиция- сынан екен деп қалсақ...	Шақта	Асқазан дәрісі	Бастағы "бағалы" зат	Шын- шыл	Үста- малы ауру	Кісі есімі	
			Суретті құрамы	2	Тырнақ боғуы	Темекі маркасы		Массаж жаса		
							Дінн мереке		Қыз ... (ойын)	

Әскерде:
– Кім картоп жинауға барғысы келеді, екі адым алға!
Үш сардар шығады.
– Қалғандарың жаяу барасындар...

– 90x60x90 деген сандар нені білдіреді?
– Көлікпен МАИ бекетінің жанынан өту.

ӘЗІЛ-ШЫНЫ АРАЛАС

– Шүкір, шүкір Аллаға, мың да бір шүкір! Бір сағат қоңыраулатып отырып, ақыры телефондарыңызға түстім-ау!
– Қайдағы Шүкір?! Мұнда Шүкір тұрмайды!

Бір жігіт көз дәрігерінің қабылдауынан шығады:
– Қалай, дәрігер не деді?
– Әріп үйрен деді...

Анасы баласына:
– Неге бүгін мектепке бармадың?
– Апайыма сыйлық жасадым.
– Қандай сыйлық?
– Бүгін апайдың туған күні. Шаршап жүр ғой. Менен біраз демалсын дедім.

Бір студент қыз емтихан тапсыра алмай қалады. Профессор:
– Қарындас, кешкісін бос уақытың бар ма?
– Бар...
– Онда сол уақытыңды неге сабаққа дайындалуға жұмсамайсың?

АРАҚ

Бірде Жаңақорғанның Манап және Есіркеп Қоңқабаев дейтін ақыны, тау қойнауына демалуға шығады.
Қуақылау бір жігіт «Есаға, Мәке, бұрын қазақта арақ болмаған екен, Дальдің түсіндірмесінде де, орысша-қазақша сөздікте де байқамадық. Сонда шараптан басқаны білмейтін қазақта «арақ» деген атау қалай пайда болған?» дейді. Есіркеп ақын жұлып алғандай:
– Ой, жігіттер-ай, ол «Айқайлап, рахаттанып ауылға қайтамын» деген сөздердің бас әріптерінен құралған сөз ғой, – дейді. Сонда, Мәкең мырс етіп:
– Әй, Есаға, олай емес шығар «Айқайлап рахаттансаң ақыры қамаларсың» деген сөз болуы да мүмкін ғой, – деген екен.

Дайындаған: Қажымұқан ҒАБДОЛЛА

№16 санда шыққан сөзжұмбақтың жауабы

Г	М	А	Ш	И	Н	А	Ш	С				
Е	И	Н	Я	С	С	А	У	И	М			
Р	У	С	С	А	А	Б	Б	А	Н	Т	И	К
О	У	Н	И	А	Г	А	Р	А	Р			
Г	Е	Р	А	А	Л	У	А	О	С	К	А	Р
В	И	З	А	А	М	А	М	А	М	Ы	Р	А
Р	А	А	К	П	А	А	Р	У	А	К		
Г	О	Ш	Н	А	Н	А	Ш	З	А			
И	Д	И	С	К	К	У	Р	О	Р	Т		
Б	А	А	А	Т	П	А	Е	Е				
Р	У	Б	И	Н	Н	Ф	И	Н	А	Н	С	
И	А	А	Б	А	Ж	А	П	І	С	Т	Е	
Д	Ж	И	П	А	Л	А	Қ	О	Ш	Қ	А	Р
О	Р	Қ	Ы	Я	К	Х	А	Е				
Е	Р	К	Е	А	У	М	Ф	Р	А	К		
Ж	М	Е	Н	Ю	Д	А	Н	А	Т			
Ф	И	Л	Ь	М	Б	Р	У	К	У	Р	А	Н
Е	Л	Е	К	Х	Р	О	Н	И	К	А		
Ө	М	І	Р	Е	А	Ж	И	О	А	М	А	Н

Біз тыныс алатын атмосфералық ауаның 20,9% – оттегі. Қалған бөлігі азот (78%), көмірқышқыл газы(0,03%) мен аргоннан (1%) тұрады.

ОТТЕГІНІҢ КӨП БОЛУЫ ҚАНШАЛЫҚТЫ ДҰРЫС?

Оттегінің жетіспеушілігі денсаулыққа қаншалықты қауіпті болса, оның артық мөлшерде кездесуі де соншалықты зиян. Мысалы, тәжірибе кезінде тышқандар 30 минут бойына толық оттегіден тұратын ауамен тыныс алған. Нәтижесінде милары зақымданғаны анықталған. Көп мөлшердегі оттегіні де жылдам ішке сіңіру де ағзадағы жасушаларды өлтіретін бос радикалдардың туындауына алып келеді.

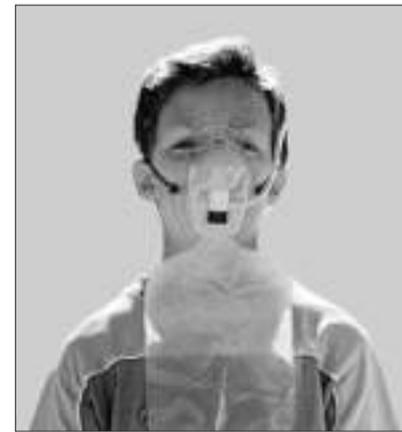
Оттегі терапиясы (емдік үрдіс) кезінде ауадағы оттегі мөлшері 60%-ға дейін жетеді. Дегенмен, ол тек қажетті жағдайда ғана жүргізіледі. Мысалы, созылмалы өкпе дертіне шалдыққан адамға тек дәрігер рұқсатымен ғана қолдануға болады. Ал, ауадағы оттегі мөлшері

85-90% құрайтын сәт өте сирек кездеседі. Бұндай жағдай тек емделушінің өміріне қауіп төнген сәтте ғана қолданылады.

Ал, оттегіні мөлшерден сәл көбейту – адам денсаулығы үшін пайдалы. 10-20 минут бойына 30% оттегімен тыныс алу метаболизмді қалпына келтіріп, қандағы глюкоза мөлшерін азайтып, салмақтың түсуіне әсер етеді.

Оттегінің жетіспеушілігі барлық ағзаның жұмысын бұзады: тыныс алу жүйесі, қан айналым, иммундық және орталық жүйке жүйесіне әсер етеді. Оттегінің жетіспеушілігіне мына жағдайлар әсер етуі мүмкін:

- Шылым шегу: Темекі тартатын адамға қарағанда, тұтынбайтын адам миы қажетті оттегіне алады. Бір қызығы, адам темекіден бас тартуға

шешім қабылдаған сәтінде оның миына оттегі одан да аз түседі.

- Экологиясы нашар ауданда тұру: отынның жануынан пайда болатын көміртек тотығы ағзаның ұлануына себепші болады. Ол гемоглобинмен байланыс құрады да, ағзада оттегі «аштығы» пайда болады.
- Созылмалы аурулар: оттегінің жетіспеушілігі созылмалы аурулар кезінде (тұмау, қатерлі ісіктің кей түрі) пайда болады.

«Ұстаздық еткен жалықпас – үйретуден балаға» деген Ұлы Абай атамның жыр жолдары бүгінгі күні ұлт болашағы балалар үшін тынымсыз еңбек етіп келе жатқан барша ұстаздардың ұранына айналғандай... Өнегелі өмірін бала тәрбиесіне арнап келе жатқан осындай ұлағатты ұстаздардың бірі, оқу бітіріп кеткеніне қарамастан, шәкірттерімен қашан да тығыз байланыста жүретін Батыс Қазақстан облысы, Сырым ауданындағы «Аралтөбе» орта мектебінің директоры, география пәнінің мұғалімі Қабасов Бекет Мырзағұлұлы.

ҰСТАЗДЫҚ ЕТКЕН ЖАЛЫҚПАС...

Бекет Мырзағұлұлы біз мектепте оқыған жылдары оқушылардың шығармашылық шыңдалуына септігін тигізіп, білім алуына барлық мүмкіндікті жасады. Ол тек ұстаз емес, хәм дикан сияқты. Әр адамның жанына білім дәнн себеді. Әр шәкіртін аялап өсіріп, өмір атты шексіз ғаламға қанатын қатайтып ұшырады. Дәлірек айтқанда, баланы өмір сүре білуге тәрбиелейді. Әлі есімде, бесінші сыныпқа қадам басқанда Бекет Мырзағұлұлы жаратылыстану сабағынан берді. Жаратылыстану ғылымына қызыққанымыз соншалықты, ел-жерлерді тануда бәріміз жарыса оқитынбыз. Кез-келген елдің астанасы, әр материктегі мемлекеттер саны, жер ғаламының қыр-сырларына дейін әлі күнге жадымызда.

Бекет Қабасов – мектеп ұжымы мен ата-аналар арасында сыйлы, оқушы шығармашылығына зор көңіл бөлетін мектеп директоры, аудандық білім беру бөлімі қызметкерлері мен аудан басшылығы алдында құрметке ие азамат. Тек ұстаз ретінде емес, тұлға ретінде үлгі алуға болады.

Еңбек жолын 1989-1993 жылдары Жымпиты аудандық білім беру бөлімінің жолдамасымен Тасқұдық ауылы, Тінәлі негізгі мектебіне жіберіліп, директор

қызметін атқарды. 1993 жылдан бастап Сырым ауданы, Аралтөбе ауылындағы «Жалпы білім беретін Аралтөбе орта мектебі» мемлекеттік мекемесінде бүгінгі күнге дейін мектеп директоры қызметін атқарып келеді. Өзінің кәсіби біліктілігінің арқасында талапшыл, ізденімпаз, оқу үрдісінде жаңа технологияны қолданып білім сапасын арттыруға зор үлес қосып келе жатқан педагог. Бекет Мырзағұлұлының білім жолындағы ерен еңбегі ел алдында бағаланып та келеді.

Білікті маман Батыс Қазақстан облыстық білім басқармасының грамоталарымен, Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті Н.Ә.Назарбаевтың алғыс хатымен, «Білім саласына қосқан елеулі үлесі үшін», Республикалық «Білім шыңы – ғылым сыры» редакциясының арнайы комиссиясының шешімімен «Мәртебелі мектеп директоры» төсбелгісімен, «Білім және ғылым қызметкерлерінің кәсіподағына сіңірген еңбегі үшін» төсбелгісімен марапатталды.

«Адам баласымен сымбатты, ұрпағымен қымбатты» дегендей, жас ұрпақ тәрбиесіне жауапкершілікпен қараған ұстаздың шәкірттері де еңбегін ақтап жатыр. Нұржан Искаринов

– Қаратөбе аудандық апробация қызметінің аға инспекторы, әділет капитаны. Гүлнұр Шынтемірова – Қазақстандағы Италия елшілігі қаржы бөлімі басшысының ассистенті. Гүлдана Айдын – Сырым аудандық ішкі істер бөлімінің криминалисті. Назгүл Бисенова – Орал қалалық №3 ауруханасында дәрігер-эндокринолог қызметін атқарады. Марс Белгібаев – Бөрлі ауданының полиция бөлімі басшысының орынбасары, полиция майоры. Арман Жоламанов – Ұлттық қауіпсіздік комитетінің әскери бөлімі медициналық пункт басшысы, Т.Бигелдинов атындағы медаль иегері. Айнұр Базарова – «Болашақ» бағдарламасының 2015 жылғы стипендианты, «Халықаралық журналистика» мамандығының магистрі, «National Geographic» басылымының аудармашысы. Сырым Мәсәлім – Т.Бигелдинов атындағы әуе қорғаныс күштері әскери институтының түлегі, Ақтау қаласының әскери бөлімінде капитан шенінде қызмет атқарды.

Бекет Мырзағұлұлының бұдан өзге де, шәкірттері елімізде ғана емес, әлемнің түкпір-түкпірінде әр түрлі салада қызмет атқарауда. Солардың бірі болып табылатын өзім, халықаралық «Global gift foundation» ұйымының

ресми мүшесі, медиа-менеджер, қазақстандық көптеген тележобалардың продюсерлік қызметін атқарып келемін. Әр бастамада ұстазыммен ақылдасу, кеңес сұрау мен үшін де, өзге шәкірттер үшін де үлкен көмек. Әріптестерімен тәжірибе алмасуда «Ашық сабақ. Факультативті сабақтар» журналына «Дүниежүзілік мұхит» тақырыбындағы сабағы, облыстық «Ел және мұғалім» газетіне «Өлкетану туған өлкенің жаңа келбетін ашты», «Ауа-райына байланысты халық болжамдары» мақалалары, аудандық «Сырым ұстазы» газетіне «Қазақтың ырым-тыйымдары» мақаласы да жарық көріп, көптеген оқырманға өз септігін тигізіп келеді.

Білікті басшымызды үлгі тұта отырып барша шәкірттері атынан елеулі 55 жасқа толуымен шын жүректен құттықтаймын! Білім жолында біліктілік пен қырағылықты қанат етіп, шәкірттеріңізді тек ғана биік шыңнан көре беріңіз. Отбасыңыз аман болып, қуанышыңыз еселене түссін!

Алламыс ШАРИМОВ,
«Аралтөбе» орта мектебінің
тәлімгері

Батыс Қазақстан облысы,
Сырым ауданы.

Батыс Қазақстан облысының кішкентай өкілі, жас әнші Ержан Максим өз өнерімен Ресей жұртшылығын риза етіп қайтты. Дәстүрлі «Голос. Дети» байқауына қатысқан Ержан екінші орын алғанмен, кішкентай әншіге деген көрермендердің құрметі мен қошаметі одан да жоғары болды. Тіпті, атақты әнші Алла Пугачева шақырып, одан әлемдік деңгейдегі әнші шығатынына сенім білдірген.

ЕРЖАН ЕРЛЕДІ

Жүлделі оралған жас әншіні Мәдениет және спорт министрі Арыстанбек Мұхамедияұлы арнайы қабылдап, тілшілер үшін баспасөз мәслихатын өткізді.

Министр жиын барысында Ержанға сыйлық табыс етті. Арыстанбек Мұхамедияұлы кішкентай әнші ҚХА концертінде өнер көрсететінін, Әлібек Дінішевтен кейін ән шырқайтынын хабарлады. «Конкурстан кейін көп нәрсе өзгерді. Қазіргі уақытта Инстаграмдағы жазылушы көбейіп келеді. Қолдап жатқандарыңызға көп рахмет! Бірінші орын алмағаныма ренжімеймін», – дейді Ержанның өзі.

Ержанның атасының аты Мақсым болған екен. Алайда, құжат бойынша Мақсым – Максим болып өзгеріп кеткен. «Димаш ағамдай болсам деймін. Димаш ағама рахмет айтамын. Алла Пугачева апамызбен кездесерде Димаш

ағам видеоқоңыраумен маған хабарласып, құттықтауларын айтып жатыр. Ресейде «Спасибо» деп үйреніп қалыппын. Димаш ағам маған «Қазақша сөйле» деп ескертіп, күлді», – дейді Ержан Максим.

Еске сала кетсек, бірнеше күн бұрын Ресейдің бірінші арнасының «Голос. Дети» конкурсының суперфиналында Ержан Максим ән шырқап, екінші орын иеленген болатын. Алайда, көп өтпей «Голос. Дети» конкурсының қорытындысына байланысты дау туындады. РБК мәліметіне қарағанда, Ресейдің бірінші арнасы әнші Алсу мен банкир Ян Абрамовтың он жасар қызы Микелла Абрамова жеңімпаз деп танылған финалдағы дауыс беру қорытындысына байланысты тексеру жүргізбекші. Дауыс беру қорытындысы шыққаннан кейін түрлі елдердің көптеген көрермендері наразылық білдіріп, қайта

есептеуді талап етті. Атақты шоумен Максим Галкин де Инстаграмдағы паракшасына видео жүктеп, өз пікірін білдірді. Алты жасынан ән салуды бастаған Ержанның үлкен жеңістері әлі алда. «Димаш ағасының жолын берсін!» – деп тілейік жас өнерпазға.

qazaquni.kz

Меншік иесі:
«Қазақ үні» ЖШС
ҚАЗАҚ ҮНІ
Президент –
Редакторлар кеңесінің төрағасы –
Қазыбек ИСА

Бас редактор – Құлтөлеу МҰҚАШ
Бас редактордың бірінші орынбасары –
Зейнолла АБАЖАН
Бас редактордың орынбасары –
Азамат ТАСҚАРАҰЛЫ

Жауапты хатшы – Гүлмира САДЫҚ

Бөлім редакторлары:

Дастан ЕЛДЕС (орыс редакциясы)
Айнұр АХМЕТ (мәдениет)
Нұржан АСАН (көркемдеуші)

АЙМАҚТАҒЫ ТІЛШІЛЕР:

Астана тілшілер қосыны:

Азамат ТАСҚАРАҰЛЫ

(8-702-931-89-86)

Жасұлан ИСА

(8-776-120-19-72)

Ақмола облысы:

Бақыт СМАҒҰЛ (8-701-626-77-66)

Арқалық қаласы:

Нұрсұлтан НҮРМАН

(8-702-688-84-87)

Алматы облысы:

Айтақын БҮЛҒАҚ (8-702-239-62-99)

Мәди ИСЛАМ (8-775-119-12-13)

Мырзағали НҮРСЕЙІТ (8-701-771-6496)

Қанат БІРЖАНСАЛ (8-775-323-0850)

Батыс Қазақстан облысы:

Қажымұқан ҒАБДОЛЛА

(8-701-111-61-05)

Жезқазған қаласы:

Жанат АСАНҚАЛИ

(8-702-384-12-00, 8-707-261-20-98)

Сәтбаев қаласы:

Абдолла ДАСТАН

(8-71063) 7-20-97, 8-777-302-46-79)

Қарағанды облысы:

Ахметқали ХАЛЕНОВ (8-701-450-30-18)

Қостанай облысы:

Төлен РАМАЗАНҰЛЫ (8-701-174-06-70)

Семей қаласы:

Рахат АЛТАЙ

(8-775-998-15-39)

Маңғыстау облысы:

Сағындық РЗАХМЕТ (8-775-379-84-88)

Түркістан облысы:

Әбдіғалпар АЙДАР

(8-702-475-75-66, 8-771-390-73-75)

Асылхан ӘЛІ (8-701-626-88-32)

Түркістан қаласы:

Әтіргүл ТӘШІМ (8-702-489-47-23)

Атқарушы директор –

Қаныш ЖАРЫЛҚАСЫН

Тарату бөлімі:

Астанада:

Жасұлан ИСА

(8-776-120-19-72)

Шымкентте:

Мүтән ИСМАЙЫЛ (8-701-692-1340),

Астанада «Алты Алаш» (87015728847)

дүңгіршіктерінде сатылады

Газет ҚР Мәдениет және ақпарат

министрлігінде 19. 12. 2012 жылы тіркелген.

Күәлік №13976-Г (Алғашқы күәлік

№1270-Г, 01. 08. 2000 жыл).

Автордың пікірі мен редакция көзқа-

расы сәйкес келе бермейтінін ескертеміз.

Қолжазбалар өңделеді және қайта-

рылмайды.

Жарнама мәтініне жарнама беруші жауап

береді.

Газеттен көшіріліп басылса, сілтеме жа-

салуды шарт.

Газетте «Қазақпараттың» материалдары

пайдаланылды.

Газет «Қазақ үні» компьютер

орталығында беттелді

АЙЛЫҚ ТАРАЛЫМЫ – 60 400

ЖАЗЫЛУ ИНДЕКСІ – 65380

Редакцияның мекен-жайы:

050006, Алматы қаласы, Қалқаман-3

ықшамауданы, С. Сейітов көшесі, 11 үй

Байланыс телефоны:

8 (727) 398-57-31

E-mail: qazaquni2000@gmail.com

www. qazaquni. kz

Кезекші редактор –

Зейнолла АБАЖАН

ТОО «Қазақ үні»

БИН 000540006784

ИИК KZ50856000000385541

АГФ АО «БанкЦентрКредит»

г. Алматы, БИК КСВКЗКХ, Кбе 17

Газет «Алматы-Болашақ» баспаханасында

басылды. Алматы қ., С. Мұқанов к., 223 б.

Көлемі: 6 баспа табақ

Ⓐ – материалдың жариялану ақысы төленген

ҚАЗАҚТЫҢ МҰҢЫ МЕН ШЫНДЫҚТЫҢ ЖЫРЫ – «ҚАЗАҚ ҮНІ» ГАЗЕТІНЕ ЖАЗЫЛЫҢЫЗДАР!

ЖАЗЫЛУ ИНДЕКСІ – 65380

«Қазпошта» арқылы жазылу бағасы:

1 ай	қала	379,24	3 ай	қала	1137,72	6 ай	қала	2275,44	12 ай	қала	4550,88
1 ай	ауыл/аудан	397,86	3 ай	ауыл/аудан	1193,58	6 ай	ауыл/аудан	2387,16	12 ай	ауыл/аудан	4774,32